

(foto Dieter Telemans)

Deze week brengt Veto een hele katern over seksueel geweld. Doe open die lange bruine regenjas. Van pag. 5 tot 7.

Loko-subsidies in vraag gesteld De geheimzinnige brief van de rektor

Vorige week geraakte bekend dat de subsidies van de Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie (Loko) slechts onder voorbehoud goedgekeurd worden. Een aantal kringen hebben om na te zien hoe men best reageert een Open Algemene Vergadering (OAV) aangevraagd.

Dat de academische overheid — rektor Dillemans voorop — een loopje neemt met de autonomie van de studentenbeweging door te dreigen met het inhouden van de subsidies, staat als een paal boven water. De bedoeling is duidelijk de positie van Veto binnen Loko in het gedrang te brengen.

Vrijdag 25 februari hette op de vergadering van de Raad voor Studentenvoorzieningen (RvS) dat haar begroting onder voorbehoud wordt goedgekeurd. RvS kent ondermeer subsidies toe aan de Leuvense studentenorganisatie Loko die dankzij die subsidies haar vertegenwoordiging in een aantal bestuurslichamen van de KU Leuven kan ondersteunen. Bovendien kiest Loko er sinds jaar en dag voor om met die subsidies ook nog een eigen blad met een autonome redactie uit te brengen, Veto dus.

De begroting van RvS dient goedgekeurd te worden door de Raad van Beheer van de KU Leuven. Het voorbehoud uit die hoek betrof de subsidies aan Loko, en meer bepaald wrong het schoentje waar het om de financiering van Veto ging. Zogezegd stelde men zich vragen bij de representativiteit van Veto, maar de echte redenen liggen wellicht elders.

In januari had de rektor op Akademische Raad (AR) namelijk al zijn ongenoegen over Veto — “een handikap in het beleid” — laten merken. Kop van jut waren ondermeer de artikels over Vogelzang, waarin Veto over de door buurtbewoners en Leuvense oppositiepartijen fel gekontesteerde plannen voor die zone vlakbij Gasthuisberg berichtte. Daarin werd Veto een “ekstremistische houding” verweten. Die houding komt er voor alle duidelijkheid op neer dat Veto hoorde dat de KU Leuven handelde in strijd met het gewestplan en vond dat hierover bericht moest worden. Konkrete fouten in de bewuste artikels werden op die vergadering echter niet aangehaald. Van enig contact met de redactie omtrent dit misnoegen was er al evenmin sprake. De rektor vroeg zich toen ook af of hij “zijn verant-

woordelijkheid wel genoeg genomen had.” Met andere woorden, er moest maar eens iets aan die “handikap” gedaan worden.

Een maand later stelt Dillemans tijdens een informeel gesprek met Steven Leemans, voorzitter van Kringraad en tevens studentenvertegenwoordiger op AR, voor om de subsidies aan Loko in twee te splitsen: de ene helft zou dan naar Loko gaan, de andere naar de kringen. Als Loko meer geld nodig heeft, moet het dat dan maar bij de kringen gaan halen. Dat dit de facto neerkomt op een serieuze afbouw van de Loko-werking — waarbij de studenteninspraak aan de universiteit in het gedrang komt —, hoeft geen betoog. Om Veto te nekken, schrikten men er blijkbaar niet voor terug de gehele studentenorganisatie onder druk te zetten. Dit idee zou de rektor door iemand van de kringen zijn ingegeven.

Problemen

Op de RvS-vergadering van 25 februari krijgen de studentenvertegenwoordigers dan te horen dat de Raad van Bestuur blijkbaar problemen heeft met de representativiteit van Veto. Daarover wil men bijkomende informatie. Volgens de studentenvertegenwoordigers was er op die vergadering sprake van een brief van iemand van Ekonomika. Diezelfde vrijdag nog gaan op een gezamenlijke vergadering van Kringraad en Sociale Raad de vermoedens omtrent de identiteit van de brievenrijver — als die er al was — overduidelijk in de richting van Ekonomika-preses Peter Vyncke. Die is echter zelf op dat moment niet aanwezig.

’s Maandags bevestigt de rektor telefonisch aan Steven Leemans dat het probleem onder meer de representativiteit van Veto is. Verdere problemen waren ondermeer de interne verdeelstapel van Loko — welke raad krijgt hoeveel geld — en de subsidiekriteria die Loko hanteert voor vrije verenigingen. Wat Veto betreft heet het dat als het blad onafhankelijk wil zijn binnen Loko, het ook maar financieel onafhankelijk moet zijn. Dat dat niet echt is wat de rektor dwarszit, mag uit het voorgaande blijken. De rektor antwoordt aan Leemans tevens dat er in dit verband inderdaad een brief van Peter Vyncke is geweest. Frans Van Nieuwenhove, directeur van het rektorat, zegt diezelfde dag echter dat hij van een brief niets afweet. Professor Masschelein, voorzitter Studentenaangelegenheden, weet enkel dat er een brief is, maar heeft die nooit gezien.

Iemand die ook van geen brief weet, is de Ekonomika-preses zelf. Nog diezelfde maandag neemt hij contact op met de rektor, die nu ontkent dat hij tegen Leemans over een brief gesproken heeft. Plots is men er gehaast om de brief-affaire te ontkenen: de volgende dag ligt er een schrijven van algemeen beheerder Karel Tavernier op het Kringraadkantoor. Hij stelt dat “het enige contact van de preses met de academische overheid toevallig gebeurd is bij het bezoek van de studentenfanfare aan het rektorat. Door Peter Vyncke is dan gesteld dat het een zaak betreft van studenten die door studenten moet opgelost worden.” Vyncke heeft dus in elk geval niet gevraagd dat de rektor zich zou inlaten met de interne Loko-keuken. Bovendien is de bewuste brief klaarblijkelijk *wishful thinking* geweest, om niet te zeggen een leugen. Blijkbaar wilde men iets te graag dat er klachten over Veto zouden komen.

Deze week vrijdag vindt er om zeven uur ’s avonds in het Pauskollege dus een OAV plaats. Zo’n OAV — waar trouwens alle studenten welkom zijn — is een bijzondere vergadering waarin problematieken worden behandeld die het individuele werkingsdomein van de raden overstijgen. Er lijkt tot nu toe in elk geval grote eensgezindheid te bestaan over de ongeoorloofdeheid van het optreden van de academische overheid.

Kris Jacobs

Sportraads Lisst Over karbonades, windpokken en groene kondooms

Lisst '94 is alweer een aantal dagen voorbij, maar vorige vrijdag heerste er nog steeds een hektische sfeer op het sekretariaat van Sportraad. Ondanks de katers, een tekort of totaal gebrek aan slaap, verdwenen autosleutels en een stem die het ook al begeven had, waren Spora-medewerkers en Lisst-sympatisanten alweer druk in de weer om hun Leuven Internationaal Studentensporttornooi af te ronden. Zou sport dan toch gezond zijn?

Dit jaar alweer geen handbal, ook geen Engelse, Noordierse of Deense ploegen, maar wel veel ambiance en volk genoeg. Een goede vijfhonderd sportievelingen uit een zevental landen streken vorige maandag neer op het Sportkot. Stonden klaar voor de strijd: veertien voetbalteams waaronder Lerkeveld en VTK, achttien volleybalploegen, waaronder die van Ekonomika en Apollon voor de mannen, en Apollon en Politika voor de vrouwen, en evenveel deelnemers bij basketbal, met Chemika en Ekonomika, en Apollon en LBK, als vertegenwoordigers van de Vlaamse jongens en meisjes.

De meeste Lisst-deelnemers zelf vonden dat het nivo van de competities vrij hoog lag. Misschien een ekskurs voor eventueel verlies van het eigen team, zeker is evenwel dat bepaalde ploegen in hun sportak uitblonden, zo bijvoorbeeld de basketbalspelers van Pilzen, die letterlijk en figuurlijk met kop en schouders boven de Algerijnen uitstaken.

Lumbago

De volleyploeg van Amsterdam was ook een van de zwakkere broertjes, wat echter niet hoeft te verwonderen aangezien het eigenlijk de reserve-voetballers waren die ‘voor de lol’ meespeelden. Blijkbaar hebben ze in hun matches tegen Apollon en de Sorbonne zwaar afgezien, want de volgende dag bleven er slechts acht voetballers over. Keulen was dan wel zo vriendelijk om een speler af te staan aan Amsterdam. Keulen won met 3-0. Van fair-play gesproken.

Zowat elke ploeg wist wel op de een of andere manier op te vallen. De basketbeters van Wrocław en Ekonomika gaven woensdag een spannende wedstrijd op topniveau ten beste. Mostaganem kon het best opschieten met Paris VIII. De voetbalcoach van Lissabon was letterlijk een giller, vooral dan langs de lijnen van het grasveld. Hetzelfde kan gezegd worden van de horde supporters (met vlaggen) uit Katowice, die van de ene match naar de andere trokken en zelfs Apollon in hun gejoel wisten te overtreffen. Kwa outfit waren de volleybolers van Navarra de knapsten, en die van de Sorbonne de veiligsten. Of zijn groene kondooms aan een halsetketting gewoon een nieuw modeverschijnsel? Dan was er nog de Pool die windpokken (‘chicken pox’) kreeg en dus het bed moest houden voor de rest van de week. Het Vlaamse Kruis had trouwens de handen vol met gebroken benen, lumbago’s, kneuzingen en meniskussens.

Gelukkig dienden zij zich niet te ontfermen over katers en dergelijke.

Iedereen weet immers zelf wel wat daarvoor de beste remedie is. Dus werd de nadorst na de spetterende openingsshow op maandagavond weggespoeld met Belgisch bier, volks spelen en volksdans op de tweede en Vlaamse avond, waarna velen de Oude Markt (en de Ambiorix) gingen ontdekken. Zelfde scenario woensdagavond: de overwinning van Anderlecht op Porto, die te volgen was op een groot scherm in Alma III, moest uiteraard uitbundig gevierd worden.

Naar aloude traditie werd Lisst ook dit jaar weer afgesloten met een feestelijk banket en dito fuif. Alma III slaakte een zucht van verlichting; deze keer werd er eens niet gegooid met frieten en/of mayonaise — de Vlaamse karbonades en de gehakte steak waren wellicht om veiligheidsredenen van het menu geschrapt. De uitgelatenheid was er echter niet minder om: de zogenaamde ‘Mexican waves’ werden luidruchtig begeleid door strijdlieiders en meer van dat. De sfeer van de fuif was meteen gezet: de Waagberp puidde uit van het volk, en er werd volop verbroederd en verusterd tussen de verschillende nationaliteiten tot in de vroege uurtjes. De Spaanse teams konden zelfs bij wijze van spreken na de Lisst-td onmiddellijk de bus op. Zij liever dan wij.

En de Spanjaarden zijn niet de enige Lisst-entoesiastelingen: ook de Algerijnse ploeg — die dit jaar gesponsord werd door Sportraad — en de ploegen uit Polen en Tsjechië willen volgend jaar graag terugkomen. De Nederlanders, Fransen en Duitsers

volg op pag. 8

BINNENIN

Betoging 3

Volgende week maandag betoogt Loko samen met een aantal Leuvense studentenverenigingen tegen het Leuvense gemeentebestuur. Vooral het gebrek aan inspraak is een doorn in het oog van het groepje *malcontenten*, maar de eisen gaan ook over een aantal andere zaken.

Poppenkast 9

Het Stuc haalt volgende week (Antwerps) poppentheater naar Leuven. Een aantal stukken uit de poeje-nlentradije worden van onder het stof gehaald.

Joegoslavië 10

advertentie
GROEP T INGENIEURS MET VISIE
INDUSTRIËLE HOGESCHOOL LEUVEN

Campus Blauwput • Vuurkruisnlaan 4 • 3000 Leuven • Telefoon 016 230850 • Telefax 016 228343

Alle lezersreacties kunnen bezorgd worden op het redactiesekretariaat in de 's Meiersstraat 5, 3000 Leuven.

De brieven moeten betrekking hebben op in Veto behandelde onderwerpen of op Leuvense (studenten)aktualiteit. Anonieme brieven komen nooit in aanmerking: de schrijver moet steeds naam, studiejaar en adres bekendmaken. Slechts uitzonderlijk, en na uitdrukkelijk en gemotiveerd verzoek, kunnen ze weggelaten worden in Veto.

Brieven die langer zijn dan 35 regels van 68 aanslagen (spaties inbegrepen, wat overeen komt met ±1,5 getikte bladzijde met dubbele interlinie) worden in principe ingekort. De redactie behoudt zich het recht voor brieven niet te plaatsen.

Alma

Met veel publiciteit organiseerde de veertigjarige Alma een verhalenwedstrijd. De twaalf winnende verhalen zouden beloofd worden met een mooie prijs en publicatie. Er waren vijftig inzendingen. De auteurs van de twaalf geselecteerde verhalen (waaronder ik) werden per brief uitgenodigd op de receptie, waar 'men ons graag de prijs zou overhandigen (sic)'.
De jury (Hubert Van Herreweghe, Anton Van Wilderode, De Corte, Ward Ruyslinck en Norbert De Paepe) zou de rangorde bepalen van de gese-

lekteerde verhalen. Ik vond het een hele eer en stelde er mijn skeires drie dagen voor uit.

De voorzitter van de jury, Professor Norbert De Paepe, begon de proklamatie met het literair nivo van de verhalen de grond in te boren. Mochten er dan alleen beroeps-schrijvers meedoen?

Nog groter was de verbazing van de twaalf genomineerden, toen bleek dat er (om die reden?) zonder enige uitleg aan slechts vijf auteurs een prijs werd toegekend. De overige zeven werden doodgezwegen, laat staan gepubliceerd.

Het gaat helemaal niet om een beloofde prijs of publicatie, maar een uitnodiging sturen om een prijs in ontvangst te komen nemen, en dan zeven genomineerden niet eens vermelden... hoffelijk is anders.

Mijn 'Ontmoeting in Alma' had die dag alvast een wrange bijmaak.
Johan Van Driessche

Belgen

In een artikel over de organisatie Objektief, verschenen op 28/02, wordt het migrantenstandpunt van de Volksunie ter sprake gebracht. U heeft het over "voetwaarden waar echte Belgen niet altijd aan moeten voldoen, zoals bijvoorbeeld goede kennis van de landstalen". Dit is inderdaad het standpunt van de Volksunie. Wie in Vlaanderen wil wonen, moet onze taal leren. Maar wie verder kijkt dan zijn neus lang is, zal beseffen dat deze verplichting eigenlijk een kans is. Integratie is op de eerste plaats niet zozeer een kwestie van gelijke rechten

maar van gelijke kansen. Welnu, kennis van het Nederlands laat de migrant toe deel te nemen aan het sociale en culturele leven. Verder kan het contact met Vlaamse organisaties geactiveerd worden. Samenvattend: u bepleit integratie maar wanneer men een inspanning vraagt aan de migranten is het blijkbaar onbespreekbaar.

Trouwens wie zijn die 'echte Belgen' die hun kennis van het Nederlands moeten bewijzen.

Wouter Vandebos
Nvdr: U verwacht integratie met assimilatie. U vindt het blijkbaar noodzakelijk dat migranten zich aan ons en onze cultuur aanpassen (assimilatie). Integratie beoogt daarentegen naast elkaar samenleven met respect voor elkaars cultuur.

List

Op pagina drie in de jongste editie van Veto merkt u schamper op dat er bij de première van de film 'Schindler's List' wel "niet veel petten en linten zouden te zien zijn".

Zoals u weet is het KVHV een kleurrijke vereniging. Wij houden er dan ook aan u te laten weten dat het gaan bekijken van de film 'Schindler's List' als activiteit op de KVHV-kalender werd opgenomen.

Zo ziet u maar dat uw vooroordelen jegens mensen met 'petten en linten' ongegrond zijn. Enige ideologische verdraagzaamheid ten overstaan van andere studentenverenigingen zou Veto wel passen.

Het KVHV-presidium

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

Horizontaal — 1 Klonters vormen, stremmen 2 Zeezoogdier — Voorbij — Vlaams plaatsje 3 Schoenmakersprijem — Oudnoorse hoofdgod 4 Pers. vnw. — Gassen uit de maag lozen 5 Balkte — Naderbij komen 6 Erwtensoep — Een triloenste deel (als voorvoegsel) 7 Lukt — De oudste 8 Opene wijd de mond — Fijngemalen eikeschors 9 Zoogmoeder — Zangnoet — Japane rijstdrank 10 Iemand penitentie opleggen.

Vertikaal — 1 Bedwelmende drank uit zure melk verkregen — Werkvertrek voor wetenschappelijk onderzoek 2 Franse stad — Pers. vnw. 3 Grote bijl — Betaal af 4 Bevel — Plant 5 Kenteken op Belgische vliegtuigen — Zoogdier 6 Jas uit een dichte wollen stof — Pers. vnw. 7 Gebied van een Arabisch opperhoofd — Science fiction 8 Doet de das om — Mansnaam 9 Lengtemaat — Japans snijwerkje 10 Deel van een huis — Schikgodinnen.

Door Filip De Keukeleere

TEKSTVERWERKING

FEREMANS
— Anne —

laserprinting,
dictafon.
opbaling en/of levering mogelijk.
Korting voor studenten!

HAGHESTRAAT 92 02/739 32 50
5071 Eps-Sweps BTW 735 274 367

Veto
's Meiersstraat 5
3000 Leuven
016/22.44.38
016/22.04.66

Jaargang 20
nr. 23
7 maart 1994

Ver. uitg. Karen De Poote,
's Meiersstraat 5, 3000 Leuven

Hoofdredactie:
Kris Jacobs
Redactiesekretaris
Karen De Poote
Redactie: Els Cornelis
Karel De Weerd, Serge
Franchoo, Jeroen Overstijns,
Raf Uten, Steven Van Garse
Doka: Grand-lit De Weerd, Steven
Neiryndt, Rob Stevens,
Dieter Telemans, Steven Van
Garse, Frank Viaene
Tekeningen: Nix
Layout en vormgeving: Keukie
De Keukeleere, Karen De Poote,
Henk Dheedene, Henk
Dheedene, Serge Franchoo, Kris
Jacobs, Jeroen of Bram
Overstijns, Raf Uten, Hans
Vandenabeele, Steven Van
Garse, Panorama Van Rompaey
Medewerkers: Maud Bracke,
Sarah Bracke, Mieke
Deceuninck, Filip
De Keukeleere, Dirk Delmartino,
Henk Dheedene, Patsy Goderis,
Ingrid Nackaerts, Panorama Van
Rompaey, Sam Versweyeld
Eindredactie: Henk Dheedene en
Steven Van Garse

Zetwerk en publiciteit
Alfaset Leuven (016/22.04.66)
Drukkerij Artoos (Kampenhout)
Oplage 9000 exemplaren
ISSN-nummer 0273-5162
Abonnementen
Studenten: 250fr; niet-studen-
ten: 350fr; buitenland: 600fr;
steun vanaf 1000fr;
over te schrijven op
rek. nr. 001-095917-77

Abonneer u NU op Ons Erfdeel

WIE ZICH NU ALS NIEUWE ABONNEE MELDT VOOR 1994,
ONTVANGT GRATIS ALS WELKOMSTGESCHENK:

VAN NU EN TOEN, STAALKAART VAN ARTIKELEN UIT ONS ERFDEEL

Een unieke bloemlezing van 360 bladzijden, met artikelen uit 32 jaargangen (1957-1989) van het algemeen-Nederlands cultureel tijdschrift Ons Erfdeel.

Uit deze periode is een keuze van veertig artikelen gemaakt. Deze hebben betrekking op een breed scala aan onderwerpen:

de kunsten, media, internationale culturele betrekkingen, geschiedenis, culturele samenwerking, taal- en cultuurpolitiek en diverse algemeen-maatschappelijke vraagstukken.

Daarmee geeft deze staalkaart een adequaat beeld van de veelzijdigheid van *Ons Erfdeel*, dat door zijn algemeen-Nederlands karakter en cultuurpolitiek engagement een eigen plaats verwierf in het culturele leven van Nederland en Vlaanderen.

advertentie

Dit aanbod geldt uitsluitend voor nieuwe abonnees die het afgelopen jaar geen abonnee zijn geweest. Toezending van het geschenk gebeurt onmiddellijk na ontvangst van het abonnementsgeld.

Stuur de bon (of een kopie) naar:
Stichting Ons Erfdeel,
Murissonstraat 260, B-8931 Rekkem.
Fax: 056/41 47 07

ONS ERFDEEL

JA, NOTEER MIJ ALS NIEUWE ABONNEE OP ONS ERFDEEL 1994:

Abonnementsprijs 1.800 BEF voor 5 nummers (800 blz.)

NAAM: _____

STRAAT: _____

POSTCODE: _____ PLAATS: _____

IK STORT HEDEN 1.800 BEF OP POSTREKENING 003-090700-53 VAN STICHTING ONS ERFDEEL

IK BETAAL NA ONTVANGST VAN DE FACTUUR.

Datum: _____

Handtekening: _____

Alle studenten betogen op 14 maart tegen ongeveer alles

Betogers eisen gemeentelijk stemrecht voor studenten

Op 14 maart zou het in de straten van Leuven zwart moeten zien van het volk. Tenminste als we de organisatoren van de betoging 'Thuis in Leuven' mogen geloven. Voor de gelegenheid werd er gemobiliseerd in de kringen en alle verenigingen die het studentenleven rijk is, inclusief de Nationalistische Studentenvereniging (NSV). Reden voor de betoging is onder andere de onvrede over het Leuvense gemeentebestuur.

Direkte aanleiding voor de betoging was een discussie op de Algemene Vergadering van de Leuvense Overkoepelende Kringorganisatie (Loko) over kartelvorming van fuifzalenuitbaters. De eindconclusie was dat de stad Leuven blijkbaar geen rekening wil houden met een grote groep die in de binnenstad woont: de studenten. Op dit thema is verder doorgeboord en ondertussen is het platform van de betoging uitgebreid tot een indrukwekkend lijstje van eisen.

De algemene redenering is als volgt. De studenten vormen een grote groep van inwoners die jaarlijks indirect en direct in aanzienlijke mate de stadskas spijszigen. Nochtans is het juist die groep die met de vinger gewezen wordt als er iets mis gaat in de stad en die een heel aantal evidente rechten ontzegt wordt. Zo is er een totaal gebrek aan inspraak op gemeentelij-

ke vlak. Om zoveel mogelijk de eisen kracht bij te zetten werd besloten om de betoging te organiseren "zonder hierbij ideologische grenzen te trekken". Loko zou wel de praktische organisatie in handen nemen.

Domicilie

Welke verenigingen juist meedoen was bij het ter perse gaan van Veto nog niet bekend, maar volgens de organisatoren is het niet de bedoeling dat het platform echt onderschreven wordt door een aantal verenigingen. Zij sluiten zich aan of ze sluiten zich niet aan.

De eerste eis betreft het domiciliëringprobleem voor studenten. Het pamflet stelt dat de weigering om studenten toe te laten zich in Leuven in te schrijven een bedenkelijke praktijk is. Kris Van Poucke, vrijgestelde bij

Volgens de organisatoren van de betoging stelt de horeka in Leuven zich allesbehalve loyaal op ten aanzien van de fakbars. (foto archief)

Kringraad en een van de initiatiefnemers van de betoging: "Het gaat hier om een principieel bezwaar. We vechten met Loko al jaren voor inspraak in de universiteit, maar als we die inspraak vergelijken met wat we te zeggen hebben op gemeentelijk vlak dan hebben we daar nog niets bereikt. Wat we dus wensen is stemrecht. Als grote groep hebben we daar wel recht op."

Volgens Van Poucke is de weigering van de stad Leuven om studenten te laten domiciliëren een gevolg van een protektionistische visie van de stad Leuven. "Ze vrezen dat de studenten hier gaan blijven hangen en steun gaan trekken van het OCMW. Nochtans maakt dit op nationaal niveau niet veel verschil uit. We gaan in ieder ge-

val proberen om hier juridisch tegen in te gaan."

De tweede eis draait rond nachtlawaai, het sluitingsuur en de fakbars. De organisatoren van de betoging vinden dat de stad Leuven met twee maten en twee gewichten werkt. Enerzijds worden de studenten met de vinger gewezen als het over nachtlawaai gaat, anderzijds organiseert de Leuvense middenstand heel wat 'evenementen' die, volgens de initiatiefnemers van de betoging, ook de rust verstoren van de studenten omdat ze zo goed als altijd in de blok- of examenperiode worden georganiseerd (het pamflet noemt het "de wraak van de Leuvenaren"). Het pamflet klaagt dan ook over enkele machtige drukingsgroepen als de

horeka ("die al jaren een oorlog voert tegen de fakbars"), de immobiliënsector ("die de huurprijzen kunstmatig hoog houdt") en de Leuvense middenstand (die, volgens het pamflet, alleen maar kan overleven bij gratie van de studenten).

Verder wordt het repressief karakter van de politie aangeklaagd en zien de organisatoren van de betoging in het politie-optreden een complot tegen de studenten: "zoals iedereen wel al ooit aan den lijve ondervonden heeft, is de Leuvense politie van bovenaf goed geïnstrueerd om studenten die ergens op betrapt worden strenger aan te pakken dan bijvoorbeeld een Leuvense horeka-uitbater die zich dag na dag aan geluidsoverlast schuldig maakt," zo luidt het in het pamflet. Tot slot vinden de organisatoren dat er ook bij de uitvoering van openbare werken geen rekening wordt gehouden met de studenten.

Het is ongetwijfeld waar dat er een ander misloopt in de relatie tussen de stad Leuven en de studentenbevolking en een gebrek aan inspraak op gemeentelijk vlak is daar ongetwijfeld wel een van de oorzaken van. Toch stellen de organisatoren het wat ongenueanceerd voor. Dat er heel wat evenementen samenvallen met examens, heeft waarschijnlijk meer te maken met het feit dat de meeste examens eveneens in de zomerperiode vallen. Wellicht zou een meer doordachte selectie van eisen efficiënter geweest zijn. De betoging zou in die zin wel eens een gemiste kans kunnen zijn. Het ondersteunende pamflet ziet er inhoudelijk erbarmelijk uit en de reden van de betoging is nogal dubieus: de stad Leuven fungeert als zondebok voor ongeveer alles wat er fout loopt in Leuven.

We vroegen aan Kris Van Poucke of de (slechte) relatie tussen inwoners van Leuven en de studenten met het pamflet niet ekstra in de kijker zal worden geplaatst. "Kijk, ofwel doen we niets en dan bereiken we ook niets. Ofwel reageren we nu voor het te laat is. Het is nu al bijna te laat. We vrezen namelijk dat het met een eventuele nieuwe burgemeester (lees Louis Tobback) wel eens veel erger zou kunnen worden."

Gastvrij

Wat opvalt aan deze betoging, die ironisch genoeg dezelfde naam heeft gekregen als een pro-migrantenbetoging van weleer (Gastvrij-Leuven), is dat ze in geen enkele zin een solidariteitsbetoging is. Het gaat hier blijkbaar om het afdwingen van eigen rechten. Zijn er dan geen belangrijker zaken om voor te betogen? Van Poucke: "Betogen voor stemrecht voor migranten is natuurlijk allemaal oke, maar een groot deel van de inwoners heeft zelf niet eens stemrecht. Ten tweede vind ik dat Loko als studentenbeweging voor de echte studentenbelangen moet opkomen. Een derde reden is dat, eens de studenten inspraak hebben, het gemakkelijker is om andere dingen op te lossen. Dan hoeven we niet eens meer te betogen."

Steven Van Garsse

Roy Bailey en John Kirkpatrick bij Folkpodium

De laatste der protestzangers

Met zanger-gitarist Roy Bailey en akordeonist John Kirkpatrick haalt Folkpodium donderdag weer twee grote namen uit het folkwereldje naar Leuven. Men verwacht veel volk en daarom telt men uit te wijken naar zaal Den Dooleeg in Egenhoven.

Via de organisatie van folkconcerten belandde Roy Bailey begin jaren zestig in het dierkruit. Hij ontmoette er enkele gelijkgestemde zielen zoals Martin Carthy en Leon Rosselson en vormde de folkgroep 'The Three City Four'. Met laatste genoemde ging Bailey een jarenlange samenwerking aan. Hij optoefte zich tot de ideale vertolker van Rosselsons theorieën. Dat resulteerde in voortreffelijke platen zoals 'Love, Loneliness and Laundry' en 'If I Knew Who the Enemy Was' waarop onder andere John Kirkpatrick als gastmuzikant te horen was. Toen de tandem Bailey-Rosselson ophield te bestaan, bouwde Bailey een solorepertoire op, bijgestaan door dezelfde John Kirkpatrick.

Roy Bailey kwam niet alleen als folkartiest aan de kost. Jarenlang stond hij 's nachts op de planken van de Britse folkclubs en doceerde overdag sociologie aan de universiteit van Leicester. Toen hij in 1988 een hartaanval kreeg, besloot hij zijn werk aan de universiteit op te zeggen en zich enkel nog toe te leggen op het zingen. Zoals kennis in kulturen zonder een formele vorm van onderwijs wordt doorgegeven door middel van verhalen, belicht ook Bailey de samenleving in de liederen die hij vertolkt. Hij begon met het zingen van traditionele liederen over veldslagen, bedelaars, zeevaart, walvisvangst en

raakte in de ban van die verhalen. Volgens Bailey vertellen ze over het leven op een manier zoals geen enkele geschreven tekst dat kan. "De songs geven een alternatieve geschiedenis; de eigentijdse commentaar die levendig, vurig en toegankelijk is."

Revolutie

Tegenwoordig zingt Bailey vooral hedendaagse liederen, meestal geladen met een sterke politieke en sociale boodschap. Omdat hij zelf niet zo'n begenadigd songschrijver is, put hij grotendeels uit het werk van anderen. Toch weet hij de liederen steeds zo te kiezen dat ze voor hem lijken geschreven te zijn. Terwijl in Oost-Europa Lenin al een tijd van zijn voetstuk is gehaald, de neo-liberalen het failliet van het socialisme hebben verkondigd en de bruine pest overal meer en meer terrein wint, blijft Bailey net zoals een Billy Bragg hardnekkig vasthouden aan dit sociaal engagement.

Soms lijkt hij hierin iets te pamphletair, bijvoorbeeld in 'Raise Your Banner High' dat oproept tot revolutie. Maar als je daarbij weet welke kracht dit lied heeft gehad in de grote mijnstaking in Engeland, krijgt het een nieuwe betekenis. Op andere momenten leidt Baileys songteksten tot verrassende inzichten. Zo brengt hij 'The Herald of Free Enterprise', een

lied van Rob Johnson waarin de link wordt gelegd tussen de naam van de ferry die in de jaren '80 in Engeland gevoerd werd. Bailey snijdt ook andere onderwerpen aan. Hij uit bijvoorbeeld zijn homoseksualiteit in 'Glad to Be Gay' van Tom Robinson of zingt in 'Names' van Cathy Fink over de slachtoffers van Aids: "A patchwork of thousands of precious names. There must be someone there you know. Woven together in a quilted frame, the names the loved ones won't let go. And I know my name could be there and I fear." Daarnaast zingt hij over autisme (Song to David) of over de milieuproblematiek (The Last of the Great Whales).

Vermits Bailey zelf een middelmatige gitarist is, moet hij het vooral hebben van zijn inzet, presence en stem, die volgens velen de mooiste uit het Engelse folkmilieu is. Het is dan ook verstandig dat hij met akordeonist John Kirkpatrick als begeleider een van Englands sterkste instrumentallisten meebrengt.

Junkera

Kirkpatrick is waarschijnlijk bekend door Dan Bailey. Hij heeft dan ook een indrukwekkende carrière achter de rug. Vanuit zijn belangstelling voor morrisdansen, traditionele Engelse volksdansen, begon hij zelf volksmuziek te spelen. Aanvankelijk begeleider van zo'n dansgroep, werd hij al snel gevraagd om aan andere groepen mee te werken. Na op een aantal platen volksmuziek gespeeld te hebben, werd hij de vaste begeleider van Richard Thompson op plaat en op diens toernee met groep. Daarna belandde hij in folkrockgroepen zoals Steeleye Span en The Albion Band. Het laatste decennium is het duo Bailey-Kirkpatrick tot een begrip uitgegroeid.

Heel die tijd maakte hij ook soloplatten en werd hij gevraagd voor studio-opnames voor de meest uiteenlopende groepen: van traditioneel (Morris On) tot uiterst modern (Pere Ubu). Ook werkte hij als muzikant, komponist en choreograaf mee aan 'Lark Rise' en 'Candleford', twee theaterproducties van het National The-

atre. Kirkpatrick bespeelt zowel alle soorten trekkzakken: akordeon, melodeon en concertina. Dit leverde hem de bijnaam 'Squeezebox Wizard' op. Heel zelden laat hij wel eens iets horen op mondharmonica maar meestal speelt hij op zijn ietwat eigenaardige akordeon. Het is een klein instrument dat aan de rechterkant driezijdig diatonisch is maar aan de andere kant chromatische bassen heeft. Hiermee kan Kirkpatrick in alle toonaarden spelen. Daarnaast heeft hij dikwijls nog een klein diatonisch akordeon en een concertina bij. Dit laatste is een heel klein, in Engeland uitgevonden akkoord dat door zijn handige lengte vaak door zeeluis meegenomen werd op reis.

Kirkpatrick is vooral bekend als eksponent van de Engelse folkscene. Toch kijkt hij wel eens buiten de grenzen van de vaderlandse volksmuziek. Zo deed hij een vijftal jaren geleden een aantal optredens samen met de Italiaanse akordeonist Ricardo Tesi en diens Franse kollega Marc Perrone. Toen Perrone het na een jaar voor te bekeken hield, haalde men de Baskische akordeonvirtuoso Kepa Junkera -- onlangs nog te bewonderen in de Beursschouwburg -- binnen. In januari 1993 doken ze samen een studio in het Waalse Wainnes in en dit leverde de schitterende cd 'Trans-Europe Diatonique' op. Met dit trio zal Kirkpatrick deze zomer op Brosella folk te zien zijn. Een absolute aanrader.

John Kirkpatrick is een van de weinige muzikanten die een akordeon echt kan laten swingen, scheuren, dansen, wenen en klagen. Zijn uitzonderlijke virtuositeit mag echter niet doen vergeten dat hij een verdienstelijk zanger is. Op zijn laatste soloplaat 'Blue Balloon' profileerde hij zich trouwens ook als een uitstekende tekstschrijver. Vorig jaar was hij samen met Bailey nog in Dranouter te bewonderen in duo en ook met The Band of Hope, een supergroep waarin naast Bailey en Kirkpatrick ook nog Martin Carthy en violist Dave Swarbrick zaten. Wie hen toen gemist heeft, krijgt nu de kans om hen donderdag aan het werk te zien in zaal Den Dooleeg.

Peter Van Rompae

Het optreden begint om 20.30 u. Kaarten kosten 250 frank. Aangezien zaal Den Dooleeg vrij ver van de Leuvense binnenstad ligt, doet Folkpodium aan carpooling. Meer informatie is te verkrijgen bij Ivo van Hoovels. Tel. 25.52.92.

 <p>National Institute for Data collection</p> <p>Nationaal Instituut voor Data verzameling</p> <p>78, Bld. Lambertmont Lambertmontlaan 78 1030 Brussel Tel. 02/216.51.35 Fax 02/216.73.32</p>	zoekt TELEFONISCHE enquêteurs	
	<p>WIJ VRAGEN</p> <p>→ Nederlandstalig of tweetalig</p> <p>→ Kontaktaardig</p> <p>→ In staat zijn telefonisch een vragenlijst af te nemen</p> <p>→ Opvolgen van de instructies</p>	<p>WIJ BIEDEN</p> <p>Grondige opleiding ←</p> <p>Flexibele urenrooster ←</p> <p>Werkzekerheid ←</p> <p>Vergoeding per uur ←</p> <p>Vervoerskosten ←</p>
<p>Enkel ERNSTIGE kandidaten worden in aanmerking genomen</p> <p>INTERESSE?</p> <p>telefoon 02/216.51.11</p> <p>(iedere werkdag tussen 13.30 en 21.00 uur)</p> <p>vragen naar Mario, Bert of Nathalie</p>		

Ithaka hangt rockgroep op Wat aan een muur hangt, heet kunst

Leuven heeft zijn portie hedendaagse kunst weer voor een jaartje gehad. Ithaka, een project van Kultuurraad, leidde het publiek vorige week woensdag en donderdag langsheen een parkoers vol beeldende kunst. De wandelaar kwam ogen te kort, maar de organisatie had met dezelfde problemen te kampen als vorig jaar. Toch was deze editie duidelijk superieur aan haar voorganger.

Die verbetering lag dan ook vooral bij de kwaliteit van de gepresenteerde kunstwerken zelf, of misschien ook bij de toegankelijkheid van die werken. Waar toeschouwers vorig jaar soms verwaasd stonden te kijken naar een installatie die vooral een mooi plaatje opleverde, konden de meeste projecten dit jaar eerder beleefd dan bekeken worden, en dat werd geapprecieerd. Er waren dus meer voorstellingen — dans en muziektheater — en in vele gevallen wandelde de toeschouwer gewoon door het kunstwerk.

Gevel

Het kunstenaarsduo NV nv bouwde een soort mini-galerij in het Arenberginstituut waar het publiek zelf de opeengangen werken moest belichten met zaklampen. In hetzelfde gebouw stond ook 'Flipper'. Dat project nam een hele zaal in beslag met onder meer muzikanten en dobbelaars. Het aantal geworpen ogen bepaalde

welke muzikanten moesten spelen. Achterin de zaal kon je de spelregels lezen van dit erg geslaagde studentenproject.

Ithaka konfronteerde dus werken van professionele kunstenaars en van studenten met elkaar, en dat scheen ook dit jaar weer te werken. Zodanig zelfs dat het publiek niet wist wat nu wel of niet door studenten werd gemaakt. Van die andere konfrontatie die de organisatoren beoogden, met name die tussen beeldende kunst en muziek, was heel wat minder terug te vinden. Sommige werken hadden met muziek hoegenaamd niets te maken, hoewel dat wel het opzet van het hele project van dit jaar was. Het viel wel op dat muziek centraal stond in alle studentenprojecten. Bij sommigen ging dat wel heel ver. Zo was er een rockgroep die aan kabels hing en deden uit de ramen van de derde verdieping van Arenberg een concert gaf. Het beeldende aspect waren zij dus zelf. Het was een van die verrassende stunts die Ithaka dit jaar dat

De mannen van Scorpio gingen voor de gelegenheid uit hun raam hangen en speelden een deuntje boerenrock. (foto Steven Van Garsse)

prettige happeningsfeertje gaven.

Een ander project dat studenten rond muziek bouwden, heette 'Open Windows'. Het was een spoken word performance waarbij Tom Hannes een hele nacht lang een gedicht voorlas van John Cage, begeleid door studenten van het Lemmensinstituut. Het groepje had de hele nacht lang publiek, sommigen brachten zelfs een slaapzak mee.

De voortdurende concentratie van de deelnemers was indrukwekkend. Voor wie het resultaat live op radio Scorpio beluisterde, was Cage's op

toeval gebaseerde muziek een welkome afwisseling voor de brave barok die Radio Drie's nachts uitzendt.

Notenbalk

Van nog een ander echt muziekproject waren we getuige in de centrale bibliotheek. De organisatoren van Ithaka hadden er namelijk voor gezorgd dat de beiaard bezocht kon worden. Klokkenspeler Luc Rombouts bracht een muzikale interpretatie van het Azart-alfabet, dat bestaat uit gra-

fische vormen. Hij ging hierbij uit van de teksten die de gevel van het gebouw sieren. Aan degenen die de klim tot in de toren waagden, legde hij uit hoe hij voor dit project precies te werk ging. "Muzikaal stelt het in feite niets voor," zei hij. "Maar ik vind het een leuk experiment."

Sommige werken lieten het publiek wel met een déjà-vu achter. David Hernandez maakte met een aantal studenten een knappe dansvoorstelling, maar ze leek wel een medley van Fabre, Vandekeybus en De Keersmaecker. De kinderen van de Vlaamse dangolf van de jaren tachtig lijkten wel vaker last te hebben van dit navelstrengfenomeen. En de installatie van Luxus, ook al in Arenberg, deed net iets meer dan verwijzen naar Beuys of Ben Vauthier. Ze bouwden een klein voedingswinkeltje, en schilderden er de notenbalk van het VTM-wijsje overheen. Intertekstualiteit, natuurlijk.

Ongemakken

Ithaka's aanbod aan kunstwerken was overweldigend. Leuven werd confronteerd met een gevarieerd en uiteenlopende verzameling. Er was veel interessant werk te zien, slechts een minderheid ontgoochelde. Maar veel ging voor het publiek bijna verloren door tijdsgebrek en een niet altijd even vlotte organisatie. Vooral dat eerste bleek een probleem. Hoewel het project nu al werd uitgebreid van een naar twee dagen, vonden veel mensen dat ze te weinig tijd hadden om alles te zien. Maar dat laatste kan ook niet de bedoeling geweest zijn van de organisatoren. Er waren meer dan dertig projecten, waarvan sommige voorstellingen slechts een half uur duurden.

Anderen waren niet helemaal tevreden over de aanduidingen van lokaties en aanvangstijden van voorstellingen. Het ene project begon wat later dan aangekondigd, een ander werd verplaatst, een derde ging niet door. Een kunstenaar deed 's avonds in het praatkafé haar beklag over het gebrek aan technische bijstand. Het waren allemaal kleine en grotere ongemakken die sommige toeschouwers een gevoel van desoriëntering gaven.

Hindernis

De vraag kan dan ook gesteld worden of Ithaka niet uit zijn voegen begint te barsten. Het project lijkt te groot om nog door zo'n kleine groep vrijwilligers gerund te worden. Het traject was beter aangeduid dan vorig jaar, en de meeste werken konden makkelijker gevonden worden. Toch lijkt het parkoers te lang, er haakten nog te veel bezoekers halverwege af. En dat is jammer voor het vele werk dat Kultuurraad in haar klassieker investeert.

Er werd vooraf dan ook met de idee gespeeld om het hele project op één plaats te laten doorgaan, maar uiteindelijk is toch opnieuw gekozen voor een route door Leuven. Het is een hindernissenroute geworden, en tegelijk een mooie ontdekkingsreis.

Over colts, spaghetti en Reagan De western is 'back in town'

Sinds het grote succes van ondermeer 'Dances With Wolves' en 'Unforgiven' is de western weer alom aanwezig op het witte doek én erbuiten, getuige verschillende reclamespots, publiciteitspanelen en televisieseries. Deze maand gaat ook het Stuc de cowboytoer op met een reeks van vier western-klassiekers. Een goede aanleiding om het genre historisch te situeren.

Niet iedereen staat echter te springen voor het genre en wil de Hollywood-bonzen aanzetten tot meer van dat fraais. Voor sommigen betekend deze revival een seksistische (macho-)aanval op de goede zeden, met daarenboven een hernieuwing van de klassieke onderdrukking van minderheids-groepen als Indianen, Mexicanen en andere niet-blanke culturen. Om nog maar te zwijgen over de tegemoetkomingen aan de 'good' in de maatschappij tegenover de outcasts als de 'bad and the ugly'. Blijft de vraag of deze toch wel omvangrijke groep westernhaters wel degelijk de nieuwe lichting films kent.

Zoals zoveel andere genres is ook de western onderhevig aan cycli. Na de eeuwwisseling verscheen het genre voor het eerst als 'serieuze' partner in het medialandschap met de klassieker 'The Great Train Robbery' (1903). Het was niet de eerste film, maar wel een trendsetter, een soort basispatroon dat alle volgende stromingen min of meer overleefde. De magische formule bleek te bestaan uit een overval, een achtervolging en tenslotte een gevecht (in dit geval bovenop een rijdende trein) zonder natuurlijk te vergeten dat steeds de 'good guys' overwinnen in een dergelijke 'shoot-out'.

Ford

Het is wachten tot 1929 en 'The Virginian' om de western op een veel hoger kwalitatief niveau te plaatsen. Vele producties en grote namen waren ondertussen de revue gepasseerd waaronder het schitterende John Ford-epos 'The Iron Horse' uit 1924 en hits als 'The Bargain' en 'The Squaw Man' van de hand van De Mille. Terwijl Gary Cooper zich toespitste op verschillende bijrolletjes, John Wayne uiteindelijk even kwaad kon kijken als zijn paard en de stomme film van de schermen verdween, arriveerde de filmgeschiedenis in 1939 bij een

nieuw John Ford meesterwerk: 'Stagecoach'.

Laat ons hier een sprongje maken samen met legendes Jesse James, Billy the Kid, Wild Bill Hickock, Wyatt Earp en topregisseurs Howard Hawks, Henry Hathaway, Sam Peckinpah en anderen tot aan de zogenaamde superwesterns. Maar reeds in 1950 begint het genre aan een soort van terugval ondanks het succes en de klasse van onder andere 'Fort Apache' en 'Johnny Guitars'. Het is dan wachten tot de jaren zestig en de befaamde spaghetti-westerns (er bestaat overigens ook zoets als de Sauerkraut-western) om het genre weer volop onder de spots te plaatsen.

Juweeltjes als 'Once upon a Time in the West' en 'The Good, the Bad and the Ugly' zijn genoegzaam bekende staaltjes van deze stroming. Vergeten

we echter niet dat ondertussen de Amerikaanse filmproductie ook niet stil zat en enkele pareltjes bijvoegde aan het firmament zoals bijvoorbeeld 'The Man Who Shot Liberty Valance', een film die eigenlijk tevens een soort van eindstation voor de klassieke western was want in datzelfde jaar was Cooper gestorven en verloor de wereld zijn geloof in helden door de dood van JFK en de Vietnamoorlog.

Totem

Eind jaren zeventig lijkt de western zijn laatste kogels te hebben verschoten. Scenarioschrijvers vinden geen varianten meer op het thema en de grote productiehuisen komen niet langer aandragen met grote budgetten. De rijke geschiedenis van het genre met haar opeenvolgende bloeiperodes stopt en valt dan gewoonweg stil. Cowboys en indianen zijn niet meer. Dit was echter buiten Kevin Costner gerekend.

Deze mooie jongen slaagt er niet enkel in om los van de bestaande filmwereldthema's... rchieën toch een sluitend budget te vinden voor zijn pro-

advertentie

CAFE PASIA

D'ADARIO

Ravenstraat 21-23, 3000 Leuven. Tel 016 29.01.26

duktie 'Dances with Wolves'; tevens lukt het hem de film op zo een nivo te brengen dat hij verschillende Oscars binnenhaalt en dat de film over de hele wereld een echte kaskraker wordt, ondanks zijn onkonventionele lengte. De grootste nieuwheid in het meest verrassende schuilt echter in het thema van deze 'Dances With Wolves' dat de prent eigenlijk tot een indianenepos maakt, veel meer dan een klassieke western. Net zoals bij zijn 'opvolger', het onvolprezen 'Unforgiven' van sterwestermaker Clint Eastwood blijkt inderdaad het thema grondig gewijzigd.

Vooreen waren vrouwen steeds een karikatuur, een visie van de register veeleer dan echte, in het leven staande vrouwen in de 'Wild West', net zoals mannen ofwel beter ofwel slechter waren dan in werkelijkheid. Op de zelfde manier werden Indianen zelden, of beter nooit, in hun ware, cultureel bepaalde gelaat ten tonele gevoerd. Laat staan dat tussen de verschillende gemeenschappen een groter onderscheid werd gemaakt dan een lichtjes verschillend verenkleed en iets angstaanjager oorlogs-kleuren en strijdbijlen.

Wetende dat Costner en Eastwood er in slaagden deze klischees te doorbreken, blijft het de vraag of deze kwalitatieve revival wel bestendig zal worden. Er is klasse voor nodig en dit laatste is wat juist lijkt te ontbreken bij de nieuwe passagiers op de snelreiter naar succes Eastwood-Costner. Denk hierbij bijvoorbeeld aan 'Thornstone'.

Nu cowboys voorlopig niet langer in de politiek gaan om er de boel op stellen te zetten, de muren en gordijnen verdwenen zijn en het Vietnam-genre nog slechts door enkele fanatiekelingen wordt vervolledigd (hoe wel met zekere stijl), is de opkomst van het genre western, al is het in gewijzigd (veren)kleed, niet onverwacht te noemen. De bevolking heeft nood aan helden en anti-helden, al wordt het verschil tussen beiden steeds minder duidelijk. Western is cult, camp, kitsch en verfijning. Het is een cultus. We mogen dit niet laten verdwijnen. Zelfs als onze cinemazalen schitterende films en andere 'Schindler's Lists' spuien, laat ons dan toch op een regenachtige zondagnamiddag een westernklassieker bovenhalen. Want is het eigenlijk toch niet mooi als eindelijk de goeien nog eens winnen.

Dirk Delmartino

Vanaf 7 maart vier maanden lang in het Stuc: respectievelijk Unforgiven, Fort Apache, Johnny Guitar en Once Upon a Time in the West. Telkens om 20.00 u.

Dossier seksueel geweld

De meeste vrouwen krijgen ooit wel eens te maken met een vorm van seksuele intimidatie: een mondelinge opmerking, exhibitionisme, het ongewenst aanraken of in het ergste geval aanranding of verkrachting. Toch worden de ernst en de gevolgen hiervan nog vaak onderschat en reakties van slachtoffers afgedaan als overdreven. Wie na een nachtelijk incident 's avonds de straat niet meer op durft wordt beschouwd als paranoïde. Nochtans tonen statistieken aan dat seksueel geweld zowel op straat als binnenshuis frequent voorkomt. Het is dan ook essentieel dat deze problemen niet terzijde de geschoven worden. Zich verstoppen is voor niemand een gewenste oplossing en dus moet er gewerkt worden aan het creëren van een veiliger klimaat. Aan de basis behelst dit de samenleving in zijn geheel, maar voorlopige maatregelen als betere bescherming en opvang door ordediensten of beter verlichte straten zijn minstens even belangrijk. In dit dossier hebben wij getracht een blik te werpen op de situatie in België en in Leuven: de verschillende soorten van seksueel geweld en hun frequentie, de wetgeving hieromtrent en een preventie-initiatief. Daarnaast gaan we ook in op theorieën over de oorzaak van verkrachtingen en bespreken we een controversiële vorm van seksuele intimidatie: exhibitionisme.

(kdp)

Maar hoe zit dat nu in Leuven? Elke verkrachting is er één teveel

Seksueel en fysiek geweld tegen vrouwen. Het gebeurt voortdurend, in heel België en in Leuven zelf. Maar is Leuven nu veiliger dan Brussel, Antwerpen of Gent? Of is het gewoon in elke studentenstad één pot nat? De andere kant van het uitgaansleven voert ons naar donkere parkjes, duistere schimmen op parkeerplaatsen en nachtelijke zwervers.

Het is helaas onmogelijk te zeggen in welke stad of in welke provincie het hoogste aantal zedendelicten wordt gemiddeld. Er zijn natuurlijk wel cijfers over het aantal verkrachtingen en aanrandingen bij politie of rijks-wacht te vinden, maar dan betreft het alleen de gevallen waarvan aangifte gedaan is. Men kan absoluut niet weten hoe hoog het 'dark number' (de niet aangegeven zedenfeiten) is.

Het is begrijpelijk dat veel of toch een aantal vrouwen niet in staat zijn om hun verhaal of het politiebureau te gaan vertellen. In een studie gemaakt door Lydia Vorrink in 1982 worden de meest voorkomende redenen van niet-aangifte opgesomd: angst voor wraak, wantrouwen jegens de politie en de zinloosheid van een aangifte. Maar het feit dat de meeste ernstige vormen van seksueel geweld gepleegd worden door (eventueel vage) bekenden, zal ongetwijfeld ook de aangifte bemoeilijken.

Toch kan men, aan de hand van het rapport 'Fysiek en seksueel geweld op vrouwen', gemaakt in opdracht van Miet Smet, bepaalde conclusies trekken over de toestand in België op het gebied van dit soort misdrijven. De meerderheid van volwassen vrou-

wen heeft alleszins ooit al te maken gehad met fysiek of seksueel geweld. De meest voorkomende vorm is, zo blijkt uit het rapport, het 'minder ernstig seksueel geweld' of — meer concreet — het betast worden boven of onder de kledij. Voorts hebben ook veel vrouwen last van non-kontaktvormen: exhibitionisme, seksistische opmerkingen, verplicht worden over seks te praten, naakt moeten poseren enzovoort. De derde categorie is het zeer ernstig seksueel geweld, dus de effectieve verkrachting, poging tot koitus, enzovoort.

Donker

Een telefoontje naar het Ministerie van Gezondheidszorg levert heel wat verblijvende resultaten op. Daar wordt een onderzoek gedaan naar het dark number. In 1992 werden 783 verkrachtingen en 1037 aanrandingen van de eerbaarheid aangegeven. Maar dit zou slechts twintig procent zijn van het totale aantal zedendelicten. Kortom, als elke vrouw die een dergelijke ervaring gehad heeft aangegeven, zouden er ongeveer vierduizend verkrachtingen en vijfduizend aanrandingen aangeklaagd

worden. Of anders gezegd, per dag worden in België vijftientwintig vrouwen seksueel geïntimideerd.

Parkeren

In elke stad waar studenten zijn (Antwerpen, Gent, ...) zijn het vooral de studentes die lastig gevallen worden en Leuven is daar geen uitzondering op. Het is echter nodig hier een onderscheid te maken tussen objectieve en subjectieve veiligheid. Objectieve veiligheid veronderstelt straten die volgens het stadsbestuur zelf als veilig worden beschouwd, omdat er bijvoorbeeld voldoende verlichting is en er relatief weinig criminele activiteiten gebeuren. Subjectieve veiligheid houdt in dat iemand persoonlijk een straat of wijk als veilig aanvoelt. Een paar voorbeelden maken dit alles wat duidelijker.

Neem nu de Diestsestraat, objectief veilig, maar aangezien vele vrouwen deze straat 's avonds het liefst mijden en ze aanvoelen als subjectief onveilig, kunnen er uiteraard niet veel delicten plaatsvinden. Soms vallen deze twee termen ook samen, zoals in het geval van de Bruul, zowel objectief als subjectief onveilig. Het is een parkje met overdag spelende kinderen en 's avonds exhibitionisten. Een parkeergarage is een mooi voorbeeld van een plaats die objectief als veilig wordt beschouwd (genoeg licht, kamers, parkeerwachters), maar subjectief meestal als onveilig.

Kaart

Het hangt dus van persoon tot persoon af waar iemand zich al of niet veilig voelt en het is heel moeilijk om concreet te zeggen waar nu de meeste zedendelicten plaats vinden, aangezien in elke straat vast ooit al iets heeft plaatsgevonden. Wel kan men zeggen dat de kansen op een delikt verhogen en het gevoel van onveiligheid wordt versterkt in ruimtes die slecht verlicht zijn, verlaten, onoverzichte-

lijk, met veel groenaanplantingen die het zicht belemmeren en waar geen duidelijke vluchtwegen zijn. Door deze vrouwenvriendelijke plaatsen wordt de vrouwelijke weggebruiker ervan weerhouden om ongedwongen op straat te komen en op die manier is er een beperking in de mogelijkheden om deel te nemen aan het sociale en maatschappelijke leven.

Door de nood aan een omgeving waar men zich vrij van dreiging of confrontatie kan bewegen, diende de stedelijke emancipatieraad een voorstel in bij het stadsbestuur in verband met een meldingskaart. Met behulp van deze kaart kan de bevolking dan problemen in verband met de sociale veiligheid melden aan het gemeentebestuur. Het stadsbestuur kan daar dan op ingaan en proberen om te reageren op zoveel mogelijk oproepen, als daar effectieve en gegronde redenen voor is. Deze vorm van preventie zou dan vooral de bedoeling hebben om de ruimtelijke ordening vrouwenvriendelijker te maken, zonder daarvoor al het groen te verwijderen. Over het voorstel van deze meldingskaart moet wel nog gestemd worden.

Permanent

Andere oplossingen zouden kunnen zijn: een scherpere politiekontrolere, de promotie van kursussen zelfverdediging, minder aandacht in de pers voor geweldsdelicten (de sensatiezucht inperken) en het veranderen van het rolpatroon zodat meisjes niet van jongsaftaan in een slachtofferrol worden geduwd.

De preventiedienst van Leuven is momenteel bezig met deze problematiek in het kader van het zopas afgesloten veiligheidscontract met de minister van Binnenlandse Zaken. Dit contract houdt een subsidie van dertig miljoen in waardoor een twintigtal nieuwe ambten gekreeft kunnen worden. Op de preventiedienst kunnen tien mensen gaan werken, waaronder drie criminologen van wie er één zich zal bezighouden met geweld tegen vrouwen, drie maatschappelijk assistenten en een straathoekwerker. De preventiedienst zal vanaf nu ook permanent samenwerken met de emancipatieraad.

Het is de bedoeling dat er ook binnen de structuur van het politiekorps zelf een herwaardering van de wijkagent komt. Voorts zou er ruimte moeten worden voorzien om een beter onthaal van de slachtoffers te organiseren. Er zal dus meer structureel gericht gewerkt worden binnen het korps en meer aandacht voor de slachtoffergerichtheid van de agenten komen. Het blijft natuurlijk afwachten of het veiligheidscontract veel zal uithalen. Of Leuven nu een veilige stad is, zal waarschijnlijk nooit duidelijk zijn, want zelfs in het station, op klaarlichte dag heeft al eens een aanranding plaats gevonden.

Ingrid Nackaerts

De waarheid over geweld

Geweld is meer dan verkrachting of aanranding. Het kan heel uiteenlopende vormen aannemen: schoppen, trappen, opgesloten worden, slagen met een voorwerp, wurgingspoging, snijwonden, verbrandingen, sigaretten uitdoven op een lichaam, verkrachting, oraal moeten bevredigen, zich moeten uitkleden, begluurd worden, moeten masturberen, betast worden, exhibitionisme, bedreigen, kleineren, vernederen, intimidatie, beperken, onderdrukken.

Voor de wet bestaan er drie categorieën van geweld waarin de bovengenoemde vormen kunnen ingepast worden: fysisch, psychisch, en seksueel geweld. Het psychisch geweld valt onder 'bedreigingen' en komt heel frequent voor maar is natuurlijk heel moeilijk te bewijzen, aangezien dit meestal mondeling gebeurt. En daar meer dan de helft van de verkrachtingen (het seksuele geweld) gebeurt door een bekende, verkiezen veel vrouwen ook dit niet aan te geven. Deels omdat het zo moeilijk aan te tonen is dat de gemeenschap niet gewild was, deels uit schaamte en/of schuldgevoel. Dit is trouwens ook de reden waarom over seksueel geweld op mannen nog veel minder geweten is: het schaamtegevoel is bij hen nog groter en zij krijgen nog vaker het verwijt dat ze zich niet voldoende verzet hebben.

Er bestaan ook heel wat misverstanden rond seksueel geweld. De idee dat een verkrachting steeds buiten in het donker gebeurt is onwaar. De meeste verkrachtingen vinden binnenshuis plaats, in het huis van het slachtoffer of de dader. De meeste ernstige zedendelicten worden ook voor het grootste deel uitgevoerd door bekenden: partners, vrienden, kollega's, familie. Voorts geloven velen ook steeds dat 'de vrouw het eigenlijk wel wilde' en dat 'nee' eigenlijk 'ja' betekent. De myte dat als een vrouw zich verzet ze ook niet verkracht kan worden, is eveneens uit de lucht gegrepen. Bedreiging, met wapens, vuisten of gewoon mondeling, pijn en bewusteloosheid maken verzet vaak onmogelijk.

Daders van seksueel geweld komen ook niet noodzakelijk uit de laagste klassen, seksueel geweld komt voor in alle milieus en elke vrouw, ongeacht haar leeftijd of haar uiterlijk, kan er het slachtoffer van worden. Vrouw zijn is voldoende, maar natuurlijk ook niet noodzakelijk. Want ook mannen worden het slachtoffer van seksueel geweld, zij het in veel mindere mate. In de meeste gevallen gaat het dan om kinderen die misbruikt worden in familieverband. Maar ook adolescenten of volwassenen zijn soms het slachtoffer. In de meeste gevallen gebeuren die verkrachtingen door mannen, slechts af en toe is er een vrouw in het spel.

(in)

Twee straathoekwerkers in actie.

(foto Frank Viaene)

Op zoek naar de motieven Seks als middel

Is een verkrachter iemand met een abnormaal hoge seksuele potentie? Lost men zijn probleem op door hem te kastrenen? Het zijn visies die in de jaren vijftig nog al eens geopperd werden. Gelukkig is het onderzoek ondertussen behoorlijk geëvolueerd en is de aandacht verschoven van louter fysieke naar veel ruimere psychologische en maatschappelijke invloeden.

Het stereotype beeld van de verkrachter die abnormaal hoge seksuele behoeftes heeft, perverse seksuele neigingen en seksuele frustraties en daarom verkracht, bestond en bestaat nog steeds. Men gaat er dan vanuit dat een verkrachter in hoofdzaak ingegeven wordt door seksueel verlangen. Zo deed men ooit onderzoek bij verkrachters waarbij men trachtte hun seksuele opwinding te meten bij het bekijken van bepaalde beelden. De resultaten waren erg tegenstrijdig.

Wel bleek dat verkrachters hun seksuele opwinding minder onderdrukten dan niet-verkrachters.

Ondertussen hebben heel wat praktijkonderzoeken aangetoond dat verkrachting niet zoals zovele andere misdaden in vele gevallen een uitdrukking is van macht, agressie en woede. Het seksuele wordt als middel gebruikt om deze agressie uit te drukken. Door de misvatting over de motieven van de dader uit de wereld te helpen komt meteen ook de misvatting over het slachtoffer op de heiling te staan: namelijk dat vrouwen in vele gevallen de verkrachting uitlokken door hun dubbelzinnige houding of uitdagende kledij. Ook wordt het idee dat het legaliseren (of in ieder geval behouden) van prostitutie een — al dan niet gedeeltelijke — oplossing zou bieden in twijfel getrokken. Indien de verkrachter niet noodzakelijk seksuele bevrediging zoekt valt dit te betwijfelen.

Machtig

Het blootleggen van de motieven voor verkrachting is geen eenvoudige zaak. Het is duidelijk dat zowel individuele als sociale, culturele, wettelijke, economische en politieke aspecten samen onderzocht moeten worden. Ook is het duidelijk dat mannen verkrachten om verschillende redenen. Zo onderscheidt Groth (directeur van

het 'sex-offender program' in Connecticut) op basis van zijn ervaringen met verkrachters drie belangrijke types van verkrachtingen. In de woede-verkrachting wil de dader zijn slachtoffer vernederen. Hij zal haar meer dan nodig slaan en allerlei vernederende handelingen doen uitvoeren. Hij wil haar niet noodzakelijk seksueel 'bezetten'. Seks is hier een middel om de vrouw te vernederen. Een voorbeeld is hier een man die na een aantal belangrijke vernederingen (al dan niet door een vrouw) plots in een woede-aanval een vrouw verkracht.

In de machts-verkrachting is seks voor de dader een middel om zijn mannelijkheid te bewijzen. De verkrachter wil zijn onzekerheid verdringen door in de seksuele akt zijn autoriteit, kracht en meesterschap te tonen. De sadistische verkrachting tenslotte komt het minst voor. De dader vindt genot in het mishandelen en martelen (vaak met een ritueel tintje) van zijn slachtoffer.

Brutaal

In de meeste gevallen vinden de daders helemaal geen voldoening in de seksuele daad tijdens de verkrachting. Velen hebben ook last van impotentie tijdens de misdaad. Het is dan ook niet de seksuele voldoening die

leidt tot herhaling. Eerder de wanhoop: niet weten wat men zoekt en zichzelf toch niet kunnen stoppen.

De daders van deze misdaden hebben te kampen met psychologische problemen die vaak een oorsprong kennen in een onstabiele jeugd, slechte relaties met ouders, traumatische ervaringen, soms ook seksueel misbruik. Hun emotioneel leven is vaak oppervlakkig, ze hebben problemen met het uitdrukken van affectie en warmte: zulke gevoelens identificeren ze met zwakheid. De meesten hebben dus een duidelijk gebrek aan zelfvertrouwen. Ook hun relaties met vrouwen vertonen daarmee gelijkenissen. Zo heeft de verkrachter in vele gevallen een stereotiep beeld over mannelijke en vrouwelijke verwachtingen in seksuele relaties. Ze zien vrouwen meestal als onafhankelijker en stressbestendiger, maar anderzijds ook als verleidelijk, manipulatief, machtig. Een citaat van een Amerikaans verkrachter maakt veel duidelijk: "I always thought sex was something you did to a woman, not with a woman."

Het zijn vooral de feministen die de verhouding tussen de seksen als oorzaak van seksueel geweld hebben benadrukt. Centraal in die feministische ideologie staat "seksuele viktimisering die rechtstreeks voortvloeit uit de ondergeschikte positie van de vrouw in de patriarchale cultuur." Deze verhouding wordt geïntegreerd en gestimuleerd door culturele uitingen als pornografie, reclame en maskulinere wetenschap die een vals beeld geven van de vrouwelijke natuur.

Feministe Susan Brownmiller gaat zo ver te stellen dat deze onderdrukking het resultaat is van een doelgericht sociaal handelen van het mannelijke geslacht. Zij stelt dat verkrach-

ting in deze tijd een uitdrukking is van het basisgevecht tussen mannen en vrouwen, "een smerige seksuele binnendringing met mogelijk langdurige psychische gevolgen voor de vrouw." Verkrachting maakt dan ook deel uit van de bewuste intimidatie van vrouwen door mannen. Het feit dat sommige mannen verkrachten is volgens haar voldoende bedreigend om alle vrouwen in een voortdurende toestand van intimidatie te houden.

Vanuit dat oogpunt hebben vele feministen zich ook verzet tegen de pornografie die zij als een oorzaak van geweld op vrouwen beschouwen. Pornografie zou een weergave en een instandhouding zijn van de mannelijke dominantie in de samenleving. Doordat in pornografie heel vaak vrouwen getoond worden die houden van brutale seks en zelfs verkrachting, vrezen zij dat zulke beelden als gedragsmodellen gaan fungeren. Dat pornografie bepaalde rolmodellen bestendigt lijkt vrij duidelijk. Maar of dit werkelijk een directe aanleiding is tot verkrachting blijft onduidelijk. Ook feministen zijn het hier onderling verre van eens en sommigen wijzen een verbod op pornografie af als een conservatieve maatregel die ook wel eens in het nadeel van het feminisme zou kunnen spelen.

Kontroversieel

Brownmiller kreeg vooral de kritiek dat zij de gevolgen die seksrollen (en verkrachtingen) hebben omzet naar een doelbewuste intentie. Men kan namelijk ook als argument aanvoeren dat mannen gesocialiseerd worden tot het aannemen van een superieure en seksueel agressieve rol, waarin zij — evenals vrouwen in hun ondergeschikte rol — gevangen zitten.

Een recente en erg controverse kritiek op deze feministische denkbeelden komt van de Amerikaanse feministe Camille Paglia. Haar theorie — die zowel naar Freud als Nietzsche

en de Sade verwijst — gaat uit van natuurlijke seksuele verschillen tussen man en vrouw die in belangrijke mate het gedrag van beide seksen bepalen. Volgens haar is de maatschappij niet de grote boosdoener, maar de kracht die het boze onder controle houdt. Als de maatschappelijke controle verzwakt, barst de wreedheid in de mens los. "Daarom is de verkrachter een overgesocialiseerde man, maar een man met te weinig socialisatie."

Model

Feministen die proberen de machtsverhoudingen uit seks te bannen kennen zich tegen de natuur: seks is macht. "De latente metafoer van het lichaam staan er garant voor dat verkrachting altijd zal blijven bestaan, omdat het alleen in de mate van intensiteit een versterking is van de basisbewegingen van de seks." Paglia stelt dan ook dat vrouwen die uitdaging gekleed gaan en geen uitdrukkelijk afwijzende signalen geven wel verkrachtingen uitlokken, omdat die nu eenmaal inherent zijn aan de mannelijke natuur. Het is volgens haar een utopie dat door het elimineren van de ongelijkheid van de seksen geluk en harmonie zal heersen.

Dat deze uitspraken zowel bij mannen als bij vrouwen kwaad bloed gezet hebben is begrijpelijk. De verdienste dat ze een aantal ongenueerde visies van feministen bekritiseert, wordt teniet gedaan door de ongenueerde visie van haar eigen ideeën. Zelfs al zou het machtsconflict (en bijgevolg geweld en verkrachtingen) inherent zijn aan de natuur van de mens, dan betekent dit nog niet dat er niet kan gewerkt worden aan een maatschappijmodel waarin dit zo positief mogelijk wordt verwerkt.

Karen De Pooter

Seksueel geweld in het wetboek Een definitie van penetratie

Wie het droeve lot van Jodie Foster gevolgd heeft in 'The Accused' weet dat de gerechtelijke procedure die volgt op een verkrachting geen lachertje is. Wij bekeken hoe de Belgische strafwetgeving over verkrachting oordeelt en hoe dit in de praktijk wordt toegepast.

Tot de recente wetswijziging in 1989 werd het begrip verkrachting door de Belgische wetgever eigenlijk niet omschreven. De interpretatie die dan aan verkrachting gegeven werd was de volgende: "Het hebben van normale, doch niet geoorloofde geslachtscontact met een vrouw die zich daartegen verzet of er niet gelukkig in toestemt."

Deze interpretatie had een aantal zeer vreemde gevolgen. Ten eerste werd het slachtoffer altijd verondersteld een vrouw te zijn. Verkrachting van een man bestond dus eigenlijk niet voor de wet. Ook ging het over een 'normale' geslachtsbetre-

king, wat zoveel betekende als "het mannelijk lid dat in de vrouwelijke vagina wordt gebracht". Gevallen van anaal of oraal contact, of het gebruik van bepaalde voorwerpen konden dus alleen als aanranding en niet als verkrachting gekwalificeerd worden.

Kinderen

Tot slot was verkrachting binnen het huwelijk volgens deze bepaling gewoon onmogelijk omdat het bij verkrachting om 'niet geoorloofde' of 'onwettige' geslachtsbetrekkingen

moest gaan. Dit laatste werd sinds 1979 al wel doorbroken door een arrest van het Hof van Beroep.

Sinds 1989 is de wet dus gewijzigd. Verkrachting werd toen voor de eerste keer wettelijk gedefinieerd: "Verkrachting is elke daad van seksuele penetratie van welke aard en met welk middel ook, gepleegd op een persoon die daar niet in toestemt." In deze definitie wilde men er de nadruk op leggen dat het gaat om een inbreuk op het seksuele zelfbeschikingsrecht, en dat kan zo dus zeer ruim geïnterpreteerd worden. Volgens Frank Hutsebout, kriminoloog aan de afdeling strafrecht van de KU Leuven heeft deze wetswijziging al belangrijke gevolgen. "Ondertussen zijn een aantal zaken als verkrachting gevolgd die vroeger niet onder deze wetgeving vielen, homoseksuele verkrachtingen bijvoorbeeld, of een aantal gevallen waarin kinderen betrokken waren."

Signalen

Natuurlijk blijft in elke zaak de interpretatie door de rechter op een aantal punten spelen. Zo moet het slachtoffer bewijzen dat hij/zij niet instemde, dat er dus een fysieke dwang werd uitgeoefend. Wat juist wel en niet als dwang beschouwd wordt is niet altijd even duidelijk. In het verleden kwam dit er nogal vaak op neer dat de vrouw moest bewijzen dat haar verzet wel gemeend was. Zij kreeg dan al gauw het verwijt dat zij door haar houding of 'uitdagende' kleding verkeerde signalen aan de dader gaf.

Belangrijk is ook dat deze wetswijziging niet op zich stond maar gepaard ging met een grotere aandacht voor de moeilijke positie van het slachtoffer. "Het is een belangrijke verdienste van Miet Smet dat zij ook veel aandacht heeft besteed aan de sensibilisering rond seksueel geweld, zowel naar de publieke opinie als naar de politie toe. Zij heeft ervoor gezorgd dat er meer aandacht kwam voor de opvang van slachtoffers bij de politie en dat er provinciale coördinatoren aangesteld werden," aldus nog Hutsebout. Aan de aantasting van het privee-leven, wat zo'n rechts-

zaak in de grond toch is, trachtte men ook gedeeltelijk te verhelpen. Ten eerste is er naar de pers toe een publicatieverbod van foto's die de identiteit van het slachtoffer zouden kunnen verraden. Ten tweede kan het slachtoffer nu ook vragen dat de zaak met gesloten deuren wordt behandeld.

Baas

De wetgeving rond aanrandingen is nog altijd iets vager geformuleerd en een aanranding valt ook moeilijker te bewijzen. Men verstaat onder aanranding van de eerbaarheid 'een inbreuk op de seksuele onaanstaarbaarheid, waarbij een geldige toestemming van het slachtoffer ontbreekt'. Wat die eerbaarheid is wordt niet omschreven, het gaat dus om het 'algemeen geldend begrip van eerbaarheid op een bepaalde plaats en tijd.' De rechter moet beoordelen waar de grens ligt tussen vervelend gedrag en aanranding en dat is niet altijd eenvoudig. Toch blijkt de rechtspraak relatief duidelijk in haar uitspraken.

Wie een verkrachting op zijn geweten heeft kan een gevangenisstraf van vijf tot tien jaar krijgen. De wetgever somt echter nog een heleboel strafverzwarende elementen op, zoals het bedreigen van het slachtoffer met wapens, of verkrachting door iemand in een machtspositie ten opzichte van het slachtoffer, bijvoorbeeld ouders tov. hun kind, baas tov. werknemer. Wat echter niet zwaarder bestraft wordt, is de verkrachting van een vrouw door haar man. Toch wordt er hier duidelijk misbruik gemaakt van de verplichting tot samenwonen en seksuele betrekkingen die een huwelijk oplegt. Volgens Frank Hutsebout zou hieraan best nog gewerkt mogen worden. "Geweld in het kader van relaties is moeilijk te bewijzen, het wordt minder snel aangegeven. Daarom is hier extra sensibilisering nodig. Het verhogen van de strafmaat zou een manier zijn om de nadruk te leggen op de zwaarwichtigheid van deze vorm van geweld."

Tenslotte krijgen heel wat vrouwen ook te maken met psychisch geweld, gaande van seksistische opmerkingen tot zware morele druk. Er bestaat wel een wet die 'bedreigingen' bestraft, maar de moeilijke bewijslast maakt dit haast dole letter. Hier zou dus zeker nog kunnen gezocht worden naar een alternatief.

Karen De Pooter

(foto Dieter Telemans)

Ekshibitionisme en oorzaken

Kijk eens naar het vogeltje

Hij duikt wel eens op in een boek, speelt hier of daar een figurantenrol in een film. Ongeschoren, gekleed in niet veel meer dan een bruine lange regenjas, springt hij plots van achter een onguur struikje in een onguur park. Ons beeld van 'de ekshibitionist' is sinds lange tijd niet voor variatie vatbaar.

Maar hoe zit het met de werkelijkheid? In welke mate en onder welke vorm bestaat ekshibitionisme in de straten van Leuven en andere steden? Hoe werd en wordt gereageerd op het fenomeen door de maatschappij die er ongewenst mee in aanraking komt? Voor een gepaste omkadering van het verschijnsel wordt tegenwoordig een beroep gedaan op verschillende wetenschappelijke disciplines. Het was echter niet altijd zo, de wetenschap ontdekte de ekshibitionist slechts een eeuw geleden.

De hedendaagse kriminologie veruimt dit traditionele beeld van ekshibitionisme. De 'dader' is niet altijd maar toch heel vaak een man, het 'slachtoffer' meestal een vrouw of kind. Het ontbloten van de geslachtsdelen is een veel voorkomende variant, maar de ekshibitionist kan bijvoorbeeld ook de voorbijganger geld aanbieden om toe te kijken terwijl hij masturbeert. Het ontbreken van fysiek geweld is de gemeenschappelijke noemer tussen de verschillende vormen.

Badplaatsen

In welke mate ekshibitionisme voorkomt in Leuven en andere steden, valt moeilijk te zeggen. Verondersteld wordt dat de officiële aangiften slechts een fractie vormen van het aantal gevallen. De laatste jaren blijft het aantal aangiften over het hele land constant op ongeveer driehonderd per jaar. In Leuven werden in 1993 37 gevallen van ekshibitionisme bij de politie gemeld. De slachtoffers zijn hier voor een groot gedeelte studenten. Duidelijke risikoplaatsen in de stad zijn er niet, maar rustige en groene zones worden vaak genoemd. In ieder geval blijft het moeilijk algemene conclusies te trekken met het beperkte aantal geregistreerde gevallen.

In de meeste culturen valt ekshibitionisme buiten de opgelegde waarden rond seksualiteit. Dit is vooral zo in een samenleving die seksualiteit in de private sfeer wil houden. Zo kent het hedendaagse Japan dit fenomeen bijna niet, wat onder meer in verband kan worden gebracht met het gebruik van gemeenschappelijke badplaatsen. In het westen brachten de verschillende industrialisatiegolven het seksuele steeds meer in de taboesfeer. Verschijnselen als ekshibitionisme en homoseksualiteit werden onder de categorie ziekelijke afwijkingen geplaatst, en moesten dus uit de samenleving geweerd worden. Geleidelijk aan verspreidde zich de idee dat eks-

hibitionisten ook konden 'gezenen' worden, door ze op te vangen in afgezonderde instellingen.

Fruit

Het was Freud die als eerste een wetenschappelijke interesse toonde voor het verschijnsel, en er probeerde verklaringen voor te geven. Zelfontbloting bracht hij in verband met een onverwerkte verdrukking van de kinderlijke seksualiteit. Vooral belangrijk aan deze psycho-analytische visie was dat de ekshibitionist nog steeds gezien werd als een zieke die door een

aangepaste theorie op het rechte pad gebracht moest worden.

De sociologie bracht vernieuwing in het onderzoek naar ekshibitionisme: men pleitte er voor te spreken in termen van 'infrekvent en uitzonderlijk seksueel gedrag' in plaats van abnormaal of ziekelijk gedrag. Bij het zoeken naar verklaringen gingen de onderzoekers zich meer richten op het sociale milieu waarin de dader zich bevond. Vandaag is de wetenschappelijke interesse voor het probleem sterk toegenomen, maar aan een volledig beeld van de ekshibitionist en zijn drijfveren is men nog niet toe.

Straf

Het wetenschappelijk onderzoek mag dan al enkele stappen verwijderd zijn van de negentiende-eeuwse burgerlijke moraal, de maatschappelijke visie op ekshibitionisme is dit nauwelijks. Nog steeds rust op seksualiteit het welbekende taboe, en in het bijzonder op ongewone uitingen ervan. Vaak wordt ekshibitionisme gekoppeld aan agressiviteit en verkrachting en wordt het als een gevaar gezien.

Deze maatschappelijke visie heeft

zijn weerslag op het wettelijk en strafrechtelijk statuut van ekshibitionisme. Het valt onder de categorie 'openbare schennis van goede zeden', waaruit weer blijkt dat de seksuele norm gebaseerd is op het schaamtegevoel. Opvallend is dat de wetgever hierbij niet in de eerste plaats de bescherming van het individueel schaamtegevoel beoogt, maar wel dat van de gemeenschap in het algemeen.

Ekshibitionisme kan in theorie bestraft worden onder drie voorwaarden: materiële daad, openbaarheid, en opzet of fout van de daad. Een vierde, feitelijke voorwaarde is het bewijsmateriaal. Als er al getuigen zijn, moeten die nog bereid zijn een verklaring af te leggen. Afhankelijk van het psychiatrisch advies zal de strafrechter dan een sanktie opleggen, die bestaat uit een gevangenisstraf van acht dagen tot een jaar, en een geldboete van zeventig tot vijfhonderd frank.

Paraplu

Het is duidelijk dat de wetgeving volledig in het teken staat van de traditionele opvatting over ekshibitionisme, als een perverse, af te keuren vorm van seksualiteit. Ook de publieke opinie staat volledig afwijzend tegenover ekshibitionisme, dat dan nog vaak gekoppeld wordt aan verkrachting. De onderzoeken hieromtrent zijn het er echter unaniem over eens dat ekshibitionisten in de regel niet overgaan tot gewelddadig seksueel gedrag. Het is vanuit die vaststelling dat de jongste decennia enkele wetenschappers opkwamen voor een radicaal nieuwe kijk op het fenomeen, een 'humanisering' van de strafwetgeving. Ekshibitionisme moet volgens hen niet gezien worden als een misdadig probleem, maar als een anderssoortige expressie van de persoonlijkheid. Een belangrijk argument is dat het straffen van de dader meer kwaad doet dan goed.

Blijft natuurlijk het feit dat het slachtoffer een soms zeer traumatische ervaring achter de rug heeft, en ekshibitionisme moet afschrikken worden. Nieuwe stromingen pleiten ervoor niet af te schrikken door strafwetgeving, maar integendeel meer de nadruk te leggen op psychologische begeleiding van de ekshibitionist. Hier werd pas vrij recent mee begonnen, en de methodes staan nog in de kinderschoenen. De meningen over de zin en de bedoeling van zulke hulpverlening zijn echter verdeeld. Hoe ver moet die gaan in het bekeken van de ekshibitionist naar een 'normaal' seksueel leven? Moeten de maatschappelijke normen op hem overgedragen worden, en is dit überhaupt mogelijk? Een argument tegen is het feit dat ekshibitionisten niet uit eigen initiatief naar hulpverleners zouden toestappen. In de meeste gevallen komt de hulpverlening, die volledig kadert in en samengaat met de strafrechtelijke procedure, immers als dreigend over.

Er bestaat weinig georganiseerde hulpverlening buiten de strafrechtelijke sfeer. Ook de psychologische begeleiding van het slachtoffer is niet voldoende georganiseerd. Men heeft nog geen duidelijk beeld van de behoeften van de verschillende katego-

Ons beeld van de ekshibitionisten wordt sterk beïnvloed door stereotypen.

riën van slachtoffers, en de manier waarop men er best aan tegemoet kan komen. Initiatieven als het Jeugdadviescentrum spelen in de praktijk een rol in de opvang van slachtoffers, maar gespecialiseerde organisaties zijn er niet. De beleidsverantwoordelijken zijn blijkbaar weinig bekommerd om zowel dader als slachtoffer. Er worden immers weinig klachten ingediend, en de traumatiserende gevolgen zijn beperkt in vergelijking met andere delikten.

Het is dus hoog tijd voor de uitwerking van een samenhangend beleid op het vlak van sanktionering en hulpverlening. Parallel hiermee moet een maatschappelijke sensibilisering beoogd worden, met aandacht voor de persoonlijkheid van ekshibitionisten, hun motieven en problemen. Een nieuwe aanpak van het fenomeen zou de man in de lange regenjas veel heel kunnen brengen.

Maud Bracke

Refleks: zelfverdediging en weerbaarheid

Sedert 1983 organiseert Refleks cursussen zelfverdediging en weerbaarheid voor vrouwen en meisjes, bijscholingsdagen, vervolgcursussen, weerbaarheidstrainingen voor beroepsgroepen en lezingen en/of cursussen voor ouders, leerkrachten en ouderkomites, rond preventie van seksueel misbruik van jonge kinderen.

De basiscursus voor vrouwen vanaf 18 is misschien wel het interessantst, die kan immers ook in Leuven gevolgd worden. De cursus bestaat uit tien lessen en elke les is opgedeeld in twee delen, theorie en praktijk. Het eerste deel bestaat uit het aanleren van technieken om je te bevrijden uit verschillende grepen en om een dader moet uitschakelen. Het tweede deel behandelt weerbaarheid. Via rollenspelen en gesprekken over onder andere angst, inschatting van potentieel gevaar, stemgebruik, lichaamstaal, enzovoort probeert men te komen tot een positiever zelfbeeld en betere inzichten rond seksueel geweld.

Het doel van het deel over weerbaarheid is vooral vrouwen te stimuleren om een verbale confrontatie aan te gaan met de man die hen lastigval of achtervolgt. Elke les weerbaarheid handelt over een specifiek thema. Zo'n thema kan bijvoorbeeld zijn hoe je moet reageren als je merkt dat een potentiële dader je aan het uitteisten is op je geschiktheid als slachtoffer. De myte van de psychopaat die plots als vanuit het niets opduikt en de mooie, jonge vrouw wild verkracht, is totaal ongegrond, een dader zal vaak eerst uitzoeken of de vrouw die hij op het oog heeft zich al of niet zal verzetten. In de cursus wordt er aangeleerd hoe een vrouw er zelfverzekerder en 'moeilijker' kan uitzien.

De cursus lijkt heel nuttig als preventie maar een zelfhulp- of praatgroep is het zeker niet. Over individuele problemen kan wel gesproken worden voor of na de les, niet tijdens. Er wordt voornamelijk geleerd hoe je jezelf het best verbaal en lichamelijk kan verdedigen.

(in)

Op 19 april start in Leuven de basiscursus zelfverdediging en weerbaarheid, 10 dinsdagavonden van 19.30 u tot 22.00 u. De cursus kost 3000 frank (inclusief verzekering en cursusmateriaal). Inlichtingen en inschrijvingen: 03/239.29.83

New FITNESS CENTER Leuven

Diestsestraat 133, Leuven, ☎ 016/236565

Zondag 13 maart : 14u tot 20u

OPEN - DEUR

FITNESS-TRAINING :

GRATIS PROEFLES EN ALGEMENE FITHEIDSEVALUATIE

Hoe fit ben jij eigenlijk ?

GROEPSLESSEN :

OM HET HALF UUR GRATIS EEN ANDERE GROEPSLES

Tijdens deze dag : diverse kortingen op abonnementen en beurtenkaarten

Bel even of kom langs voor info en uurregeling !

IMEXCOM

TECHNOLOGY LEUVEN

Your Computer Specialist van Leuven

De beste prijzen in town !

Burgemeesterstraat, 3 3000 - Leuven
Tel : 016-22.32.82 - Fax : 016-22.04.85

advertentie

'Tetsuo II: The Body Hammer' in het Stuc Japans cyberafval draait dol

Vanaf donderdag kan u in het Stuc gaan kijken naar de film 'Tetsuo II: The Body Hammer'. En hoewel die prent niet zo sterk is als zijn geniale voorganger uit 1989, is dat nog geen reden om thuis te blijven. Een Japanse 'Terminator 2', overgoten met een fikse scheut techno-organische Aliensaus is nooit weg.

Jammer genoeg kan het Stuc — voorlopig — niet 'Tetsuo I' programmeren. De merde met kultklassiekers is nu eenmaal dat je er niet altijd een verdeler voor vindt. Degenen die dit juweeltje nog niet hebben kunnen zien op bijvoorbeeld het Festival van de Fantastische Film in Brussel of een andere occasionele vertoning moeten dus nog even op hun honger blijven zitten. Het Stuc en filmdistributeur Shooting Star pogen momenteel daar in elk geval iets aan te verhelpen.

Kruis

'Tetsuo I' is, net als de *sequel* een film van Shinya Tsukamoto. Tot 1985 maakte Tsukamoto vooral reclame-filmpjes. 'Tetsuo I' (1989) is een low-budgetproductie in zwartwit waar hij anderhalf jaar aan werkte. Hij deed dat met een ploeg van amper zes mensen en nam zelf het grootste deel van het werk voor zijn rekening: hij was zowel regisseur, producer, scenarioschrijver, belichtingsman, monteur als kameraman. Daarenboven speelde hij ook nog een van de hoofdrollen.

Die eerste Tetsuo, een razendsnelle, super-agressieve prent, kluistert je zeventig minuten lang aan je stoel. Het verhaal is niet altijd even makkelijk te volgen — daar zitten de vrij experimentele en overdonderende (animatie-)technieken en het door- en door-aspelen van droom en realiteit voor iets tussen —, maar we hebben er in elk geval toch iets van begrepen. Het begint met een echtpaar dat een

man aanrijdt en er niets beters op vindt dan tegen een boom te neuken terwijl het slachtoffer hen vanop de grond gade slaat.

Dat slachtoffer (Tsukamoto zelf) had net daarvoor op een erg primitieve wijze — met een keukenmes — een metalen buis in zijn been geïmplanteerd. Na het ongeval zint hij vanonder een lawine van oud ijzer op wraak. In wat volgt is niet altijd even duidelijk wat echt gebeurt en wat zich afspeelt in het brein van de roekeloze 'chauffeur-burgerman'. In elk geval valt die laatste van de ene nachtmerrie in de andere. Zo is er ondermeer een scène waarin hij — naakt en op handen en voeten — machteloos moet toezien hoe zijn vrouw hem penetreert met een twee meter lange metalen slang die aan haar kruis groeit is.

Drilboor

Even later lijkt alles weer normaal, maar dan beginnen plots delen van zijn lichaam te muteren tot een wirwar van metalen rommel. Seksueel worden de rollen ook omgekeerd: de man is plots voorzien van een enorme metalen 'drilboor-penis', waar zijn vrouw op een niet erg prettige wijze mee gekonfronteerd wordt.

Al die vreemde transformaties worden gekontroleerd door het op wraak beluste verkeersslachtoffer dat nu terug ten tonele verschijnt en ondertussen duidelijk ook een behoorlijk metalig uiterlijk gekregen heeft. Wat volgt is een hallucinante konfrontatie tussen twee metalen gedrochten die

uiteindelijk samensmelten tot één gigantische schroothoepmastodont. Samen besluiten ze de wereld te vernietigen. Gedaan.

Het mag duidelijk zijn dat de wereld van 'Tetsuo' niet erg rooskleurig is. De wereld van het burgermannetje verandert plots in een gigantische nachtmerrie zonder dat hij hiervan de oorzaak kent. Pas als de konfrontatie met het slachtoffer nakend is, weet hij wie deze hele waanzin veroorzaakt heeft, maar zelfs dan wordt er geen enkele verklaring gegeven voor de mutaties die hij en zijn rivaal ondergaan. Voor het slot geldt hetzelfde: zonder dat hun motieven worden aangegeven, versmelten de twee en trekken op vernietigingsstocht. Alle rationele controle is weg, het enige wat overblijft is haat. 'Tetsuo I' won overigens de Grote Prijs op het Internationale Festival van de Fantastische Film van Rome in 1989. De muziek van ene zekere Chu Ishikawa is trouwens minstens evengoed als de film en zou menie Einstruzende-Neubuatendapt kijwijdend de zaal doen verlaten.

Voor 'Tetsuo II' (1991) kon Tsukamoto rekenen op een aanzienlijk groter budget, dankzij de sponsoring van platenmaatschappij Toshiba EMI, die zich met dit project voor het eerst op het filmpad waagde — maar de muziek is minder goed deze keer. De film is geen vervolg maar eerder een *re-make* van 'Tetsuo I'. En er zijn aardig wat verschillen in de manier waarop de twee films in beeld gebracht zijn. Zo heeft de warrige zwart-witwereld van de eerste film, moeten plaats ruimen voor een hypermodern, trendy kleurenfotografie. De experimentele technieken van de eerste film zijn vervangen door een — relatief — konventionele aanpak. Het burgermannetje is ook weer van de partij, maar zijn ruime flat is aanzienlijk luxueuzer en modern dan het rommel-

ge optrekte dat hij in de eerste film bewoont.

Deze keer is hij gelukkig getrouwd en heeft hij bovendien een kind. Zijn enige zorg is dat hij zich niets herinnert van voor zijn achtste levensjaar. Vanaf die tijd leefde hij in elk geval in een pleeggezin. Zijn echte ouders kan hij zich niet voor de geest halen. Op een dag wordt zijn zoonje in een winkelcentrum ontvoerd en vervolgens gedood. Hijzelf wordt ogenschijnlijk met een injectiepistool geraakt en zijn borstkas en armen muteren tot een soort *cybergun*. Vervolgens valt hij in handen van de 'slechteriken', waarvan regisseur Tsukamoto de rol van aanvoerder voor zijn rekening neemt.

Anders dan zijn voorganger heeft 'Tetsuo II' duidelijke raakpunten met Amerikaanse big-budgetproducties. Niet alleen is de filmstijl gepolijster en minder eigenzinnig, bovendien is de invloed van bijvoorbeeld 'Alien' duidelijk merkbaar in de techno-organische styling van de geweerlopen die aan borstkas en armen ontspruiten. Ook het macho-gedrag dat sche-

ring en inslag is in menige geweld-film, voert hier de boventoon. In de eerste film leken de acteurs daarentegen eerder weggeglipen uit een hedendaags-dansensemble. De neventitel ('The Body Hammer') is volgens Andere Sinema trouwens een citaat uit 'Terminator 2'.

Techno

Wat 'Tetsuo II' onderscheidt van zijn Amerikaanse invloeden is de plot. De gore en sadistische elementen uit de eerste film zijn weliswaar behoorlijk gereduceerd, maar het einde van de film is vrijwel identiek. Hoewel de hoofdrolspelers hier meer controle hebben over de mutaties die zij ondergaan, is er uiteindelijk weer geen happy-end. Het leven moet ook niet altijd mooi zijn.

Kris Jacobs

'Tetsuo II: The Body Hammer', donderdag 10 en vrijdag 11 maart om 22.30 u en van dinsdag 15 tot en met vrijdag 18 maart om 20.00 u en om 22.30 u in het Stuc, 100/150 frank.

Politika-toneel: allemaal samen Op een onbewoond eiland

Een week na Ithaka '94 gaat ook Politika de kunstzinnige toer op. Hier is de vrijwillige ballingschap wel iets minder ambitieus. Hun komedie 'Het Eiland' is een vrije bewerking van Goldings 'Lord of the Flies'. Het eerste Politika-toneel is een stuk geworden dat absurd-komisch zou heten.

Het idee om een toneelstuk op poten te zetten, groeide vanuit de werkgroep cultuur bij Politika. Er waren vroeger al plannen in die richting, maar dit jaar is het de eerste keer dat er ook daadwerkelijk iets van de grond komt. De ambities zijn dan ook beperkt: het was in de eerste plaats de bedoeling om zo groot mogelijk aantal mensen te infekteren met het taalvirus, zodanig dat de werkgroep uiteindelijk voldoende levenskansen zou krijgen om in de komende jaren een traditie te ontwikkelen. De keuze van het stuk en de omvang van het budget liggen dan ook in de lijn van die beperkte ambities.

Als uitgangspunt werd een tekst van Jan Sablon gekozen, die met 'Het Eiland' een wel zeer vrije bewerking van 'Lord of the Flies' schreef. Die basistekst werd dan op zijn beurt flink onder handen genomen door hoofdregisseur Bart Lenaers, in samenwerking weliswaar met de rest van de groep. Het resultaat is een komisch-absurd toneelstuk, dat niet zoveel meer te maken heeft met Sablons tekst, en eigenlijk niets meer met Goldings roman, buiten enkele situationele gelijkenheden. Het stuk telt een proloog, vijf bedrijven en is gezegend met maar liefst twee epilogen. De hele voorstelling duurt ongeveer een uur en een kwartier, zonder pauze.

De inhoud van het stuk valt erg beknopt weer te geven: vijf jongens worden gedropt op een onbewoond eiland, waar ze het zo goed en zo kwaad mogelijk een maand met elkaar moeten uithouden. Een van de vijf wil echter later carrière maken in de psychologie, en gebruikt de vier anderen daarom als proefkonijnen in een wreed psychologisch experiment. Hij houdt een gedetailleerd verslag bij van hun gedragingen, maar uiteindelijk zal blijken dat hij zelf ook bedrogen is door zijn proefkonijnen.

Een dergelijk verhaal leent er zich natuurlijk uitstekend toe om van alles en nog wat op de korrel te nemen. De psychologie moet het natuurlijk zwaar ontgelden, en ook het eigen diploma wordt niet gespaard. En voor wie 'Lord of the Flies' een beetje kent, is het bijzonder grappig om te zien hoe sommige van de loodzware thema's uit het boek zonder al te veel skrulpodes door de mangel worden gehaald. Bovendien hebben de regisseurs ervoor gekozen de de vijf mannelijke rollen te laten vertolken door meisjes. Op zich een leuke vondst, en afgaande op een generale repetitie hebben de audities vijf goede actrices opgeleverd. Ze spelen hun rol met pit, en dat entoesiasme gekombineerd met het meisjes-spielen-jongens-effect is wel een van de sterkste punten van de hele productie.

Borsten

Als er zwakke punten in het stuk zitten, dan komen die voornamelijk op rekening van de tekst. Een dergelijk komisch-absurd stuk staat of valt natuurlijk met de kwaliteit van de grappen en woordspelingen, en in dat opzicht is elke flauwe grap er een te veel. Nog een verwijt zou kunnen zijn dat als je ervoor kiest vijf mannelijke rollen te laten spelen door vijf dames, dat je daar dan toch wel iets meer mee moet doen dan er hier en daar een woordspeling op te maken in de trant van "Borst vooruit. Wees een man."

Maar de eindafrekening lijkt wel positief, en als er volgend jaar wat meer tijd is om rustig naar een goed stuk te zoeken, dan ziet het ermaut uit dat Politika er in de toekomst in zal slagen een eigen toneeltraditie op te bouwen. Daarmee zou dan het belangrijkste streefdoel van dit jaar alvast bereikt zijn.

Wie de voorstelling wil bijwonen, zal snel moeten zijn. Kaarten zijn enkel in voorverkoop verkrijgbaar op het Politikasekretariaat in de Van Evenstraat, en naar verluidt is het grootste deel al verkocht.

Sam Versweyveld

Het Eiland, met Lieve Claes, Wim De Rop, Agna Dodion, Ilse Gilops, Lesley Hustinx en Isabel Van Hoedenaghe, in een regie van Bart Lenaers en Henk Vandenbroucke. Klank en licht Paul Van Merode. Uitvoeringen: 8, 9 en 10 maart, om 20.00 u in de Soetzaal van het Arenbergkollege, Naamsestraat 96.

Lisst

zijn hier sowieso al niet meer weg te slaan. Hopelijk zullen er volgend jaar dan wat meer huisvesters onder de studenten te vinden zijn. Het is ieder jaar een probleem om genoeg huisvesting te vinden maar deze keer moesten een aantal ploegen in de ka-

zern in Heverlee slapen. Doordat het RC wordt omgebouwd, moest er nog bijkomend onderdak gezocht worden. Dat werd gevonden in de jeugdherberg van Kessel-Lo. De Polen en Tsjechen pendelden van daaruit met hun bussen. De Portugezen werden te slapen gelegd in een lege winkelruimte aan de Diestsevest.

Op de vraag waarom het tanende gebrek aan huisvesters te wijten was, antwoordde de verantwoordelijke dat

Lisst — volgens hem heel onrecht — een slechte naam had gekregen. Hij wies erop dat de fakbars ook om die reden hadden besloten de jaarlijkse Lisst-kroegtocht af te schaffen. Na de doortocht van de Lisststudenten bleek hun glazenbestand immers telkens zo ongeveer gehalveerd. Om nog maar te zwijgen van de vandalenstreken die zatte Lisst- (en zatte niet-Lisst-)studenten uithalen.

Opgooien

In de Daily Lisst staan er trouwens meerdere insinuaties op overmatig alcoholgebruik en andere losbandigheden. Een voorbeeld: "Don't throw on the public road. Don't throw up on the public road."

De enige manier om de populariteit van Lisst te verbeteren lijkt een wijziging in de mentaliteit. Het lijkt er erg op dat Lisststudenten naar Leuven komen om eens flink de bloemetjes buiten te zetten, zodat de sport pas op de tweede plaats komt. Het competitienivo zou feitelijk gerust wat hoger kunnen liggen, maar het blijkt nu eenmaal niet zo eenvoudig om met een houten kop een doel te schoppen.

Mieke Deceuninck

De uitslag van het Lisst

Volleybal heren

1. Apolloon
2. Wroclav
3. Ekonomika

Volleybal dames

1. Apolloon
2. Warszawa
3. ICT Praha

Basketbal heren

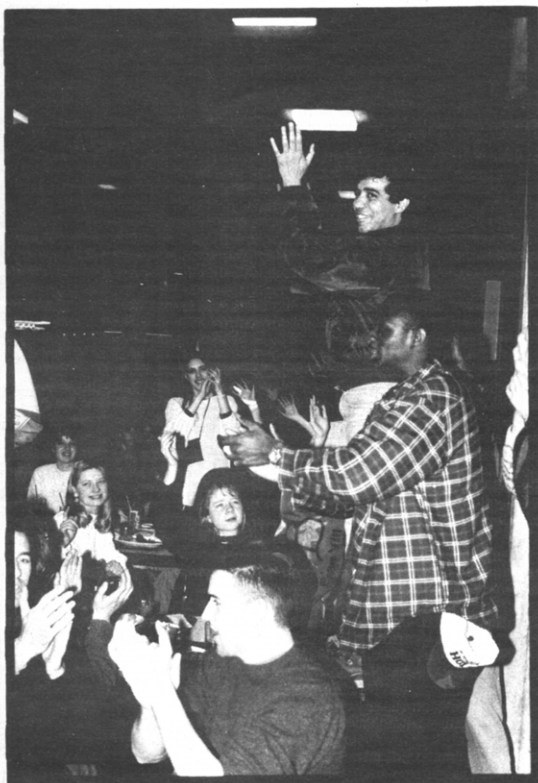
1. Groningen
2. Ekonomika
3. Wroclav

Basketbal dames

1. Apolloon
2. Salamanca
3. ICT Praha

Voetbal heren

1. Navarra
2. Mostaganem
3. ICT Praha

(foto Nepal De Weerd)

Rieks Swarte in het Stuc Fysiek geweld en ongebreidelde platte lol

'Hedenavond, de mooiste geschiedenissen van de poesjenellen' wordt in de programmabrochure aangekondigd als "le grand succès du soir". De voorstelling omvat vijf verhaaltjes, klassiekers uit het Antwerps poppentheater van weleer, met zeer welluidende titels en een ietwat aparte uitwerking à la Swarte. Voor wie houdt van volkstoneel en ongecompliceerd amusement.

"Don Juan; over de veulpoeper die zijne moeder vermoorde, edoch lelijk terechtwaamt" of 'Ferdinandus de Zeerover; groot avontuurspel in zeven schuifkens, met luchtverschijnsels en aardbevingen waarin de grote zeeslag tusschen de Zwarte Zwaluw en de Franschen"; het klinkt veelbelovend. En vooral de kleine bemerkingen onderaan het zogenaamde poesjevaantje doen de verwachtingen hoog oplopen: 'Stokken, portemonnaies, regenschermen en pennemesen moeten in bewaring gegeven worden. Kinderen boven de 70 jaaren worden niet toegelaten."

Tijdens de hoogdagen van het poppentheater kon het er wel eens ruig aan toe gaan. En dat was niet alleen omdat er een oorlog of gevecht in het opgevoerde verhaal voorkwam. De poesjenellen of stangpoppen leenden er zich gewoon toe: met de buitenmaakte armen en benen werd er dan ook volop gemept en gezwaaud. Dat kwam goed van pas daar waar er leermes in het verhaal waren. Want door de mondelinge overlevering waren de oorspronkelijke sprookjes, opera's en verhalen van Shakespeare (onder andere) zeer onderhevig aan verbasteringen. Men had de klok wel horen luiden maar wist soms niet goed meer waar de klepel hing. Dan laste men er een ruzietje in of een liedje, men improviseerde maar wat en het verdere verloop van het verhaal wees zichzelf wel uit. Gelukkig ging in de toenmalige poesjenellenkelders de jenevervles vlot van hand tot hand: eventuele mankementen werden zo doende niet zo gauw opgemerkt.

Steenjies

Trouwens, het publiek droeg ook graag zijn steentje bij tot het spektakel: men moest soms zelfs een visnet voor het toneel bevestigen om de rotte tomaten en dode katten op te vangen.

Mede door het feit dat de poesjenellen een vorm van levende teaterkunst waren, blijft er vandaag de dag nog bitter weinig over dat zou kunnen bijdragen tot een registratie van hun geschiedenis. De enkele verhalen die toch werden genoteerd, zijn onvolledig en slecht gedetailleerd. Zelfs Antwerpen '93 heeft geen aandacht besteed aan dit misschien toch wel typisch Antwerps fenomeen. Dit heeft Rieks Swarte erg tegen de borst gestoten: hij vindt dat er dringend iets moet gedaan worden om de poesjen in leven te houden.

Van zijn grootvader, een sinjoor, had Swarte een boek geërfd met traditionele poesjenellenteksten; daarop heeft hij het zevende project in zijn reeks zogenaamde speelgoedvoorstellingen gebaseerd. Na het regisseren van de 'Bedelaarsopera' bij het Zuidelijk Toneel is Swarte dus teruggekeerd naar zijn favoriete bezigheid. Kenmerkend voor deze reeks, en eigenlijk voor zijn hele oeuvre, is het belang van het beeldend materiaal, zoals decor en rekwisieten, en de kinderlijk logische manier van spelen. Terwijl sommigen hem daarom van naïviteit verwijten, moet toch opgemerkt worden dat peuters en kleuters nooit de dubbele bodem zouden snappen die Swarte er steeds inlast. Hij stelt zich steeds als doel een andere werkelijkheid te creëren, een illusie, en meteen aan te tonen hoe die illusie werkt.

Jenever

Dat was het geval voor 'Natuurlijke verwantschap', een poppenkast naar een verhaal van Goethe en voor 'Het tapijt' (was ooit te zien in het Stuc),

waarvoor Swarte zich geïnspireerd heeft op het tapijt van Bayeux. Met 'Icarus' en 'De Gysbreght' passeerden ook Raymond Queneau en Vondel de revue. Swarte kwam zelfs op het waanzinnige idee om een aantal verhalen van Beatrix Potter te 'verbeelden', konijnen en andere beestjes inkluis, en niet zonder succes. 'Frankenstein, of de landschappen van de ziel', een romantische versie van het boek van Mary Shelley, stond nog maar een paar jaar geleden bij het Stuc geprogrammeerd.

Konijnen

'Hedenavond' is voorlopig de laatste in de reeks speelgoedtentoonstellingen, en volgt de teneur van zijn voorlopers. Het decor bestaat uit een lijstoneel met amateuristisch beschilderd achterdoek en koelissen — die tussen elk 'schuifke' of bedrijf met een luid geschreeuwd 'hop' verwisseld worden, een krakkemikkige grammofoon met vooroorlogse melodietjes, een slinger kermislampjes en een bord met 'Verboden te werpen' erop. Daar worden, zoals reeds gezegd, vijf poesjenellenverhaaltjes ten tonele gebracht. Maar het unieke aan deze voorstelling, en een typische vondst van Swarte, is dat de stangpoppen hier gespeeld worden door acteurs van vlees en bloed. De houten motortiek, de dubbelgevouwen ledematen, de stampende laarzen, de zwie-

(foto Dieter Telmans)

Twaalf — Sinds vorig jaar bestaat er zoiets als '5 voor 12': een tentoonstelling waarin vijf sponsors het nodige geld bijeenbrengen voor twaalf jonge kunstenaars. Het initiatief werd dit jaar verdergezet door drie studenten Kulturele Studies als project in het kader van hun opleiding. Het is hun bedoeling jonge kunstenaars de kans te geven hun werk aan een eveneens jong publiek bekend te maken. "Zeker in Leuven is de aandacht voor beeldende kunsten erg klein", aldus de organisatoren.

Uit 136 inzendingen werden door een 'professionele' jury de twaalf overblijvende geselecteerd. Toch jammer dat in deze tentoonstelling door, van en voor jonge mensen, de organisatoren het niet aangedurfd hebben om zelf een selectie te maken, of om hiervoor een beroep te doen op jonge mensen met een ruime interesse voor kunst. "We voelden ons te onervaren om dit volledig zelf te doen. Ook hebben we gemerkt dat door die ervaren jury de kunstenaars meer vertrouwen hadden in de tentoonstelling".

Het samenbrengen van zo een aantal kunstenaars zonder een bepaald thema of invalshoek levert een ietwat rommelige, ondefinieerbare tentoonstelling op. Maar voor de toevallige bibliotheekbezoeker is het een mooie kans om eens te kijken waar jonge kunstenaars zich zo al mee bezig houden. Naast de gebruikelijke fallus-symbol-beeldhouwwerken en hermetische moderne kunst vallen vooral de frisse Peter Pan-schilderijen van Benjamin Demeyere en portretfoto's van Kurt Schraepen op. Omdat de situatie van de jonge kunstenaar in het project centraal staat wordt hierdoor op 12 maart ook een kolloquium georganiseerd met onder andere kultuurfilosoof Lieven De Cauter en arbeidssociologe Carolien Hoedemakers als gasten.

(kdp)

pende armen maken van de melige prekerige verhaaltjes een hilarische dode komedie.

Een ander verschil met het authentieke poesjenellenteater is dat men er over een zestigtal poppen beschikte, terwijl hier de personages in de verschillende verhalen gespeeld worden door typetjes, karakters zoals De Neus, De Schele, Belle Jeanet, die telkens terug komen in andere kostuums. Dit doet sterk denken aan de Commedia dell'Arte. Overigens is de

benaming poesjenellen waarschijnlijk afkomstig van Polcinella, een van de Commedia-figuren.

Jammer genoeg werd het Antwerps dialect vervangen door een soort verzonden oud-Hollands. Dit was een bewuste keuze van Swarte, die vreesde te zeer Nederlander te zijn om met de specifieke Vlaamse humor te kunnen omgaan. Deze zwakte wordt echter even snel vergeten door het aanstekelijk enthousiasme en plezier waarmee er geacteerd wordt. Met evenveel ge-

mak speelt men een koning als een kroegenloper, een bisschop of een rover. Ook Satan (omgeven door rookwalmen) en de fladderende engel (bengelend aan een dik touw) ontbreken niet op het appel. Pret verzekerd.

Mieke Deceuninck

'Hedenavond, de mooiste geschiedenissen van de poesjenellen' maandag 14, dinsdag 15 en woensdag 16 maart om 20.30 u in de Vlamingenstraat 83.

Georges Grün: "Natuurlijk moet Weber niet mee!"

† Is eigenlijk gewoon om te zeggen dat we nog nieuwe medewerkers zoeken.

Schrijvers, kartoenisten, DTP'ers en fotografen mogen nog steeds hun koppeke binnen steken op de 's Meiersstraat 5.

Veto verwacht u. Ervaring is niet vereist, een cv ook niet.

Een flinke portie goesting is al ruim voldoende.

Vorige week stond het verslag in Veto van het bezoek dat een groep studenten aan Slovenië bracht in het kader van een project dat de naam Flying University mee kreeg. Het project werd vorig jaar opgezet naar aanleiding van een ontmoeting tussen artiesten uit verschillende deelrepublieken van het vroegere Joegoslavië en de studenten-overkoepeling van Louvain-la-Neuve. Een lange voorbereiding resulteerde in het bezoek van een dertigtal studenten van verschillende Belgische universiteiten aan Slovenië, Kroatië en Servië. Deze week komt het vijfdaagse verblijf in Kroatië aan bod.

De grens tussen Slovenië en Kroatië is meteen een grens tussen vrede en oorlog. In de hoofdstad Zagreb lijkt de oorlog nochtans niet echt zichtbaar, de alomtegenwoordigheid van soldaten niet te na gesproken. De feitelijke vechthaarden zijn over het algemeen bijzonder plaatselijk. Een post met VN-blauwhelmen is vaak het enige teken dat de overgang in het landschap aankondigt: gewone dorpjes veranderen in spookbeelden van afgebrande huizen doorzeefd met kogelgaten, verwoeste daken, en vernietigde gronden. De gevulde bevolking is in vele gevallen nog niet teruggekeerd.

Familie

In Zagreb werd de impact van de oorlog vooral duidelijk door de gesprekken en ontmoetingen met de bevolking. Boris Bakal, een van de artiesten die aan de oorsprong van het Flying-University-project lag, was verantwoordelijk voor het programma in Kroatië. Dit bestond voor een groot deel uit ronde tafels met scholieren, studenten en profen waarbij een reflectie over identiteit, nationaliteit en verdraagzaamheid centraal stond. Hoewel de frekwentie van de ronde tafels te hoog lag, bood dit kader de mogelijkheid om Kroatische jongeren te leren kennen en enkele dagen met hen op te trekken.

Het bleek bovendien dat de jongeren eigenlijk niet erg geïnteresseerd waren in de discussies over identiteit en etniciteit; zij wilden op de eerste plaats buitenlandse studenten ontmoeten. Ze lieten meteen ook weten dat ze het best waren om over de oorlog te praten, maar in de meeste gevallen was dit slechts de inleiding van een lange getuigenis over hun ervaringen. Oorlog betekende voor hen heel concreet een broer die al enkele jaren in het buitenland zat om aan legerdienst te ontsnappen, familie die ze al jaren niet konden bezoeken, het gebrek aan informatie uit de communicatie met het buitenland en de relatieve armoede (het gemiddeld maandloon bedraagt zo'n 4000 frank

Joegoslavië deel 2: Kroatië Tegen oorlog en tegen politiek

Heropbouw van een Kroatisch dorp na een bominslag.

(foto Steven Neyrinck)

— de voedselprijzen liggen ongeveer op hetzelfde niveau als hier).

Het viel op hoe vele jongeren elk geloof in politiek verloren hadden. Een gevoel van machteloosheid en ook wel woede ligt aan de basis van een afkeer van het publieke politieke forum. Engagements worden eerder in de privésfeer gezocht. In dat klimaat kennen nieuwe religieuze bewegingen een belangrijke groei en ook de katholieke kerk kan op een grotere aanhang rekenen. Bij vele jongeren gaat het duidelijk om een individuele beleving van godsdienst: het komt er voor hen op neer met zichzelf in het reine te komen, voor anderen kunnen ze enkel bidden. De katholieke godsdienst wordt echter in belangrijke mate door het nationalistische regime gerekupereerd. Andere jongeren zoeken hun heil in een alternatieve hoek zoals in ecologische bewegingen of in de muziekscene.

Lachen

De Palach klub in Rijeka bijvoorbeeld, volledig beschilderd met graffiti, is elke avond een ontmoetingsplaats van honderden jongeren die komen luisteren naar House of Pain, Rage Against the Machine en dergelijke. De aanwezigheid van soldaten die een weekje verlof kregen van het front, zijn een vertrouwd beeld voor de jongeren. De oorlog en de politiek van president Tudjman worden sterk afgekeurd binnen deze alternatieve jeudkulturen, maar dit heeft weinig politieke actie tot gevolg.

Diegenen die zich toch engageren in een of andere politieke actie komen onder serieuze druk te staan. Een lid van de vredesorganisatie in Rijeka getuigde dat er regelmatig nachtelijke deportaties georganiseerd worden

waarbij op de eerste plaats jongens die van Bosnische afkomst zijn op een trein worden gezet naar de fronten in Bosnië. Hetzelfde lot kan ook tegenstanders van het regime te wachten staan.

Meisjes

Ondanks hun afkeuring van de nationalistische politiek en de politieke manipulatie van de leiders van het land, vonden de jongeren de bevestiging van hun Kroatische nationaliteit toch belangrijk. In de vele verhalen kwam telkens het argument naar voor dat de Kroatische identiteit ten tijde van het kommunistische regime onderdrukt werd, in een poging van Tito om het land tot eenheid te brengen. De oorlog wordt dan verklaard als een uitbarsting van de onderdrukte etnische identiteiten. Op de vraag wat het dan precies betekende om Kroaat te zijn, wist men echter geen antwoord te geven. Zelfs de taal kon niet echt ingeroepen worden want het Kroatisch is in grote mate dezelfde taal als het Servisch — vroeger aangeduid als Servokroatisch — en de nieuwe woorden die het regime tegenwoordig oplegt, vindt men over het algemeen lachwekkend.

Het bewustzijn van een Kroatische nationaliteit was over het algemeen wel degelijk aangescherpt de laatste jaren, onder meer als gevolg van de grote greep die het regime op de media heeft. Maar haat viel er nauwelijks te bespeuren. De wil tot communiceren bij de jongeren in Kroatië met mensen in Servië kwam duidelijk tot uiting in de vele vragen aan Flying University om hen een verslag over het verblijf in Belgrado op te sturen. Een meisje besliste het risico te nemen om de reis naar Servië mee te maken

en iemand anders gaf haar adres mee met de opdracht het uit te delen met de boodschap: "Tell them that I love them".

Er werden in Zagreb tevens contacten gelegd met verschillende organisaties. Het Centre for Women War Victims verleent hulp aan vrouwen die op een of ander wijze slachtoffer zijn van de oorlog, en dit over alle 'etnische scheidingen' heen. In praktijk gaat het vooral om vrouwen die verkracht werden; vaak zijn zij afkomstig uit Bosnië waar verkrachting als een oorlogsstrategie gebruikt wordt. Het concrete werk richt zich enerzijds op de noden van vrouwen in vluchtelingenkampen en het oprichten van zelfhulpgroepen ter plaatse. Anderzijds worden 'displaced women' — vrouwen die omwille van de oorlog verplicht werden te verhuizen — opgezocht. Alle hulp wordt georganiseerd door Kroatische vrouwen die bijgestaan en opgeleid worden door enkele buitenlandse vrouwen met ervaring op dat gebied.

Anarchie

Het centrum investeerde heel veel energie in het onderhouden van contacten met gelijkaardige centra in Slovenië en Servië; contacten die in het laatste geval noodgedwongen via Hongarije verlopen. Hoewel de oorlog hoe langer hoe meer sporen nalat in de onderlinge relaties tussen de verschillende vrouwengroepen, houden ze er sterk aan zich op de eerste plaats te identificeren als vrouw, een hoedanigheid die volgens hen alle etnische identifikaties voorafgaat. Omwille van die invalshoek en het concrete werk dat ze verrichten, kan het centrum in Zagreb op weinig steun rekenen van de Kroatische regering.

Het centrum wordt logistiek en financieel gedragen door de bijdragen van buitenlandse vrouwen- en lesbische groepen. Er bestaat dan ook een contrast tussen de eerder geëmancipeerde medewerksters van het centrum, vaak afkomstig uit Zagreb zelf, en de vrouwen die zij pogen te bereiken. Een niet onaanzienlijk deel van de verkrachte vrouwen komen niet uit meer traditionele plattelandsmilieus wat de stap om over hun ervaring te praten met anderen nog groter maakt.

Streven

Het Centre for War Victims is één van de vele aangesloten organisaties van de Anti-War Campaign Croatia. De Anti-War Campaign wil een koepel zijn van verschillende groeperingen die een standpunt innemen tegen de oorlog. De aard van de aangesloten organisaties loopt nogal uiteen — van vredesorganisaties, over mensenrechtencoren tot zelfs een anarchistische beweging — en de koepel heeft niet de bedoeling de uiteenlopende standpunten te centraliseren. Het gemeenschappelijk charter van de Anti-War Campaign geeft de intentie aan om te blijven samenleven met de verschillende culturen die er in het vroegere Joegoslavië aanwezig zijn. Bovendien stelt de koepel dat officiële regeringen nooit eksklusief de belangen van de civiele samenlevingen kunnen vertegenwoordigen — iets wat de onderhandelaren in Genève nog steeds niet ontdekt hebben. Zij stellen alternatieve ontmoetingen met niet-gouvernementele organisaties voor en streven allianties van solidariteit na.

Waar de koepel aanvankelijk een pacifistisch standpunt verdedigde, is er nu geen eensgezindheid meer over het gebruik van wapens als verdedigingsmiddel. De verschillende aangesloten groeperingen hebben uiteindelijk elk hun specifieke invulling van het begrip vrede. Ze keuren echter unaniem de verdeling van Bosnië af; een of ander plan Owens kan in hun ogen dus nooit een oplossing bieden. Doorheen het verdoemenis van de oorlog zijn zij zich bewust geworden van het feit dat zij uiteindelijk een pluralistisch samenlevingsmodel verdedigen. Dat deze soort van samenleving in Bosnië elke dag opnieuw verder kapot gemaakt kan worden, vinden zij onaanvaardbaar. In andere woorden, waar het begrip vrede aanvankelijk een waarde op zich vertegenwoordigde (kost wat kost geen geweld gebruiken), evolueerde het tot een begrip dat staat voor het vreedzaam samenwonen van verschillende gemeenschappen. Het komt er voor hen nu op aan de multiculturele samenleving te verdedigen en voor sommige groeperingen is het gebruik van geweld in dit geval te rechtvaardigen.

Sarah Bracke

Dinsdag komt professor Detrez (Balkangeschiedenis) uitleg geven bij de historische achtergronden van het conflict in Joegoslavië, vanaf 20.00 u in het Stuc, zaal 3. Wie geïnteresseerd is om mee te zijn op touw te zetten rond dit probleem, kan achteraf blijven.

A L F A S E T

CVBA

's Meiersstraat 5 (verbinding Hogeschoolplein - Muntstraat)

tel. 016/22.04.66

print nog steeds uw thesis, paper of werkje af op laserprinter voor

MINDER DAN 10 FR. PER PAGINA!!

NIEUWE OPENINGSUREN vanaf 7 maart:

maandag - vrijdag: 14.30u tot 18.30u

advertentie

COCKTAILBAR
LEUVEN

the LINDBERGH BAR

IJSCREMEBAR

PATER DAMIAANPLEIN - SCHAPENSTRAAT 1, 3000 LEUVEN, TEL. 23.21.15

advertentie

Zoekertjes

- Aan G. Mortier: gelieve contact op te nemen met de plaatselijke vertegenwoordiger van Cosa Nostra. Bel 077.007.042 en vraag naar Godot.
- Hé, eikel, ouwe rukker, het 'grappige' is er nu wel af. Mijn beurt is al lang voorbij (zie oude Cindy, Veto van 14 februari, valentijntjes, rechte koud, vierde en twaalfde regel). Komt Cindy nog terug, of wat? Het zijn bijna paas-examens, remember.
- Liefde is, maken dat je wegkomt als Roeland in aantocht is, hé Inge.
- Tweede kan OG: sadisten, ons werk is nog niet af.
- Groen bloed in de aderen? Wil je iets knoet doen rond milieu? Je bent meer dan welkom op de volgende milieuraad-vergadering. Om de twee weken op maandagavond. Zie agenda.
- Het kan ook van de kervel zijn.
- De drie Gys zullen zich laten horen volgende week. Veto lezen.
- Stalmeester Jaap heeft gevogelen deze week.
- Wil je weerzetter tieter en/of voetganger, je hebt nu de kans om te laten zien dat het niet zo verder kan met de verkeerssituatie in Leuven. Woensdag 13.15u in het Stadsparc (groene kios) verzamelen voor voetgangers- en fietsers-actie.
- Gezocht: iemand om minimum een tot twee keer per week 's avonds te gaan tennissen. Gemiddeld nivo. Tel. 25.62.72 ('s avonds).
- In plaats van weerloze slachtoffers met broodzakken aan te vallen, zou je je beter op je toespraken voorbereiden. Dan zouden ze misschien nog op iets trekken omdat (of doordat?) je anders je toehoorders verveelt. Het bifi-spook.
- Welke plus-achtienner heeft zijn zin in een skoutsgroep te staan. Meer info: 44.78.05.
- Fotografe zoekt kotbewoners die zich in hun leefruimte willen laten fotograferen. Indien geïnteresseerd, schrijf een briefje met je naam en adres naar: Isella De Vos, Quinten Metsijplein 7.
- Vrijdag 11 maart om 23.00u laatste Flint-fuif voor homo-lesbo-hetero's in Rumba.
- Sabine, spannend hé, die zoekertjes. Weet je nu al wie Pan Cupido is?
- Ha ja, nog eentje.
- De nacht is uitverkocht, het hotel is volgeboekt, maar misschien wel een ander ticket. Als je per se wilt admiren en wat in ruil voor mij? Een dineetje bij kaarslicht? Trouwens zonder bijbedoelingen (to lepiej tak nie mow po Polsku).
- Szanowny Panie. Dinsdag zag ik een zakelijke deal nog zitten. Woensdag bedenk ik dat je de pot op kan met je complimenten.
- Sabine, neem jij PC maar van me over.
- Angeline V. (van A52), ik hou van je. (ik lees elke week Veto) -x- marsaanaarde-marsaanaarde-stop bieep.
- Ik zou een plaatje willen aanvragen: Edie (Ciao Baby)-The Cult.
- Wie wil er samen met ons de verjaardag van lan vieren? De ware wavers.
- Ingrid White Spirit brandt nog steeds (van woede).
- Veerle, ik verwacht dat ik op 14 maart nog eens echt zat zal zijn.
- Vierkant Muziek dankt al hun super en andere vrijwilligers
- Ellen, Tori for ever. Bel 7.
- Jörn krijgt veel faksen, dus Jörn is populair.

ECO COPY

Tiensestraat 118
3000 Leuven
tel.: 016 - 23.70.30
fax: 016 - 23.34.31

Het "groene" copy-center van Leuven. Gerecycleerd en 100% chloorvrij papier. Thesissen - Cursussen - Folders

Formaat A5 tot A2
ALLE inbindingen, Plaatflicoren tot A3
Snel - verzorgd - volledig afgewerkt

CANON Kleurkopie 50 Fr. en minder.
van 9 u. tot 22 u. doorlopend.
zat. 10 u. tot 17 u.

- Ithaka dankt ook zijn super- en andere vrijwilligers.
- Dampkappen, eks-lieven, bananen en krroekrrroe's. Kasper jong, niet meer kotsen. Ik kan er niet van slapen.
- Weet je dit al...? Bartje wil volgend jaar preses worden. Ewald zal afgezet worden want Bart heeft meer bijkomende compensaties aan toekomstige tweede kan (samenvattingen, videomontage van de ekskurse...). Enfin, heel eerste kan is er voor. Els gaat alle andere jaren opramen, Sigrid alle jongens verleden die tegenstribbelen (als Sigrid niet werkt, dan hebben we Tom nog) en Trike is er voor de meisjes.
- Als dat nog niet genoeg is, zorgt Para wel voor boksjagers en tankonderdelen zodat Hans en Kurt iedereen met brute kracht kunnen overtuigen. In elk geval, Johan keurt Bartjes verkiezingscampagne af en Bartje... die vindt het fijne. Volgend jaar telt Geologie zeker vijftig meisjes in eerste kan en dan kan hij als preses het rijtje nog eens afgaan.
- Bart D., gelukkig ben je niet van geologie, want anders... Ingrid.
- Hi Maurice, how are you? I wanted to know if you read Dutch newspapers. Guess from who it is.
- De KGB is Hauben op het spoor.
- Loesje, ik hou echt niet van Gin. Sorry, ik drink alleen Palm. Rozemieke.
- Erik is een lieve, zachte teddybeer. De fan-klub.
- Dafni, dafny, daphnie? Of mag ik je gewoon Annemieke noemen? Rozemieke.
- Lucretia, ik hoop echt dat je gauw afgestudeerd bent. Medusa.
- Maar wie is nu toch die Sigrid?
- Wilrijk-TW-ertje, Sabina is je beu.
- Karen? Ik ken geen Karen. Ingrid.
- Bobje: zo klein en schattig vind je ze haast niet meer.
- Geert, ik aanbid je. Dimitri
- O. O. O. la solitudine.
- Jawohl. R&M von 'Eins-Eins' weißen Alles über Es.
- Steven, wat is dat van die twee artikels?
- Alle goede cowboyfilms bestaan uit twee.
- De 48 uren waren plezant vanuit het venster.
- Sugus, gewoon es voor de grap.
- Te huur: kamers en studio in groot gemeenschapshuis (tuin met tuinkruiden en bloemeigen in terras, keuken, living, badkamer, telefoon, microgolf, dampkap...). Een onmiddellijk vrij, rest vanaf juni/juli. Data bespreekbaar. Ongeveer 4000 frank. Mechelstraat 188 (uitsluitend na 19.00 u).
- Arme, arme Poucke. Zo oud en versleten.
- En regenboogje, is je haar al gewassen? Hax.
- En wasje, is je zijn al beregend? Bin.
- Cin dy: R U R & M making Krei Sy?
- Als Tobiasch overmorgen burgemeester wordt, dan eet ik mijn schoen op. Als dat dan nog mag tenminste.
- Ik ook, mijn schoen opeten.
- Smakelijk. Tweemaal met kaassausje?
- Koert, het spijt me, maar die pijp stinkt nog tien keer erger. Tenzij je terug een baard laat staan, maar dan zou je beter filosofie gaan studeren.

JO MEUWISSEN

bvba

Alle verhuur video-, klank- en lichtmateriaal voor seminaries, evenementen, optredens, fuiven en TD's

LCD - VIDEOPROJECTOREN DISCOBAR

016/201.301

- De eerste Kulakker die dit leest en mij contacteert krijgt een ongeloflijke verrassing.
- Weet iemand waar en wanneer de Dada-retrospektieve in Zürich plaats vindt? Plaats een zoekertje. Bonzo.
- Jaja, jullie moeten een nummer krijgen. Wij worden tenminste als mens beschouwd, en hebben dus een naam. Hans.
- Liever een fluo-vest dan een mama's kindje, de nicht van Inge-Lise.
- Bullshit. Ik heb het schijt aan de weeen, vooral aan de weeen. Binnen twee weken is het zover. Allemal daar.
- Leve de gewestplanwijziging voor Ter-nuuk. Stalmeester Jaap plant paardencomplex.
- Hallo, ik ben Peter en ik zoek een pennevriende van een deftig nivo. Moet inhoud van brieven kennen voor ik ze heb opgestuurd.
- Hallo, ik ben Roger en ik lieg voor twee.
- Kathleen, alle konterentie ten spijt hunker ik nog steeds naar je als ik zo zielig alleen in mijn bedje lig bij zonsopgang. Je niet-hollands (sorry) dikbuikig teddybeertje.

Let's Go <26

Spetterende Reizen voor jongeren onder de 26 jaar

- ★ Zon & Cultuur in Frankrijk
- ★ Sportvakanties in Italië
- ★ Zeilen in Griekenland
- ★ Praag en het Tatragebiete
- ★ En nog heel wat meer ...

Supervoordelig voor CJP'ers

Info en Brochures bij CJP

(02)230.95.70

Vorig nummer

1	A	L	L	O	C	H	T	O	O	N
2	R	O	O	M	A	R	F	A		
3	A	K	S	K	L	A	O	S	P	
4	R	A	V	A	K	M	A	N		
5	A	T	O	L	S	M	A	A	D	
6	T	I	T	A	N	E	I	R	E	
7	E	T	M	A	A	L	C	M		
8	K	O	M	A	N	M	O	P		
9	O	O	E	L	R	O	S	E		
10	S	P	A	N	D	O	E	K	E	N

AGENDA & VALVAS

DOOR KAREN DE POOTER
alle gegevens voor agenda en valvas moeten ten laatste vrijdag voor verschijnen om 18.00 u op het redaktieadres bezorgd worden. Vermeld duidelijk alle informatie (datum, uur, plaats en prijs).

- MAANDAG**
- 20.00 u DEBAT Bert Anciaux beantwoordt vragen van Peter Wollaert en het publiek. Ingeleid door Prof. Jaak Billiet, in AV 00.17 (kampus soc. wetensch.), org. Volksunie-jongeren.
  - 20.00 u FILM 'The Unforgiven' van Clint Eastwood, de eerste in een reeks. Westerns die het Stuc de volgende weken programmeert, in Stuc, toeg. 100/150.
  - 20.00 u VERGADERING van Milieuraad, in Projekthuis Genoeq.
  - 20.00 u KONCERT Victim's Family en Bep, in Corso, org. Kerosene (tel. 20.01.10), toeg. 250/300.
- DINSDAG**
- 14.00 u LEZING Dhr Luk Declercq (studiedienst LBC/ACV) over 'Beter werkgelegenheid en beter milieu? Syndikale standpunten', in Seminariezaal 01.55, (Blök A, Van Evenstraat 2A), org. Departement Sociologie.
  - 20.00 u 22.30 u FILM 'El sol del membrillo' (1992) van Victor Erice over de schilder Antonio Lopez, in Stuc, toeg. 100/150.
  - 20.00 u BIJENKOMST Bijeenkomst van 11.11.11-studenten, in Projekthuis

- van Genoeq.
  - 20.00 u GESPREKSAVOND rond het conflict in Joegoslavië, met professor Detrez, in zaal 3 van het Stuc.
  - 20.00 u TEATER Tristero brengt drie korte stukken van Nathalie Sarraute, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
- WOENSDAG**
- 13.00 u UUR KULTUUR Twee films van de Armeense kineest Artavazd Peshlian, in Studio 1, toeg. gratis, org. Kultuurkommissie.
  - 19.00 u BIJENKOMST Agalev-studenten discussiëren over participatie van migranten aan de unief en democratisering van het onderwijs, in Projekthuis van Genoeq.
  - 20.00 en 20.30 u FILM 'El sol del membrillo' (1992) van Victor Erice over de schilder Antonio Lopez, in Stuc, toeg. 100/150.
  - 20.00 u INFO-AVOND informatie over ekoi-feminisme, in Projekthuis van Genoeq, org. Werkgroep Groene Filosofie.
  - 20.30 u KONCERT In de schoot van de honger, kantate voor een handvol mensenrechten, in Minnepoort, org. Broederlijk Delen, ism Kollektief. Leerhuis en Liturgieprojekten.

- 20.30 u TEATER Tristero brengt 3 korte stukken van Nathalie Sarraute, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
- DONDERDAG**
- 20.00 u KONCERT Bigband olv Bert Joris en perkussieorkest, in Lemmens-instituut (info: 23.39.67).
  - 20.00 u FILM 'El sol del membrillo' (1992) van Victor Erice over de schilder Antonio Lopez, in Stuc, toeg. 100/150.
  - 20.00 u KONCERT Folkmuziek van akkordoonist John Kirkpatrick en zanger-gitarist Roy Bailey, in Den Dooleg, Doolegstraat, Egenhoven (Heverlee), toeg. 200/250/300, org. Folk-podium.
  - 20.30 u TEATER Tristero brengt 3 korte stukken van Nathalie Sarraute, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
  - 22.00 u FUIF in zaal Corso, toeg. 70, org. Scorpio.
  - 22.30 u FILM 'Tetsuo 2: The Body Hammer' (1991) van Tsukamoto Shinya: metal horror met perverse fantasieën over technologie en verval, in Stuc, toeg. 100/150. Zie ook elders in Veto.

- ANTROPOLOGIE**
- 10/03 om 22.00 u: Fuif, in Toewip.
  - 10/03 om 15.00 u: Fieldworkshop on the practical side of anthropological fieldwork: Prof Van Noten, in PSI 02.91, toeg. gratis.
- APOLLOON**
- 12/03 om 21.00 u: Galabal, in zaal Posttijen te Aarschot, toeg. 350/450/550.
- EKONOMIKA**
- 08/03: Bestuursvergadering.
  - 08/03 om 21.00 u: Koncert: Ronny, in Dulci.
- EOOS**
- 08/03 om 20.00 u: Algemene vergadering, in permanentie.
- KATECHETIKA**
- 07/03 om 20.00 u: Koorrepetitie voor het Sint-Thomasfeest, in Amerikaans Kollege.
  - 09/03 om 20.00 u: Werkgroep politieke vorming organiseert een discussie avr. teksten van Kung, in Mandelaloakal.
  - 10/03: Sint-Thomasfeest: om 9.30 u: Eucharistieviering, in Sint-Jan-de-Doperkerk, om 10.30 u: Lezing en receptie, in Promotiezaal van de Hallen.

- KULTURELE STUDIES**
- 09/03 vanaf 21.00 u: Fuif in Cuythoek, toeg. 49 fr.
- LBK**
- 08/03 om 11.00 u: Agro verbroedering in Gent, vertrek met bus aan Landbouwinstituut.
  - 09/03 om 20.00 u: Freepodium, in den Toewip.
  - 09/03 om 21.00 u: Agro verbroedering in Louvain-la-Neuve, vertrek met bus aan Landbouwinstituut.
  - 11/03 om 14.00-17.00 u: Tweede bloedafname ivm Bloedsieruis, in Landbouwinstituut.
- POLITIKA**
- 08/03 om 20.30 u: Politika speelt toneel: 'Het Eiland', in Soetezaal, Arenbergkollege. Zie elders in Veto.
  - 08/03 om 21.00 u: Karaoké-avond, in Politika-kafe.
  - 09/03 om 20.30 u: Politika speelt toneel: 'Het Eiland', in Soetezaal, Arenbergkollege. Zie elders in Veto.
- PSYCHOLOGISCHE KRING**
- 07/03: Profreenavond, in Shrink.
  - 07/03 om 20.00 u: Vergadering in kringlokaal.
  - 08/03 om 16.00 u: Film 'Awakenings', in Aud Michotte.
  - 08/03 om 20.00 u: Film: 'Vertigo', in Aud Michotte.
  - 09/03: 'Test jezelf', in 11/03: Galabal, in Kastanjehof, Pelkenberg.

- 20.00 u FILM 'El sol del membrillo' (1992) van Victor Erice over de schilder Antonio Lopez, in Stuc, toeg. 100/150.
  - 20.30 u KONCERT De Interfakultaire Bigband olv Hugo Bogaert met bigband uit de oude doos en bewerkingen van jazz-standards, in Kasteel van Arenberg, Heverlee, toeg. 150/200.
  - 20.30 u TEATER Tristero brengt 3 korte stukken van Nathalie Sarraute, in Vlamingenstraat 83, toeg. 200/300, org. Stuc.
  - 22.30 u FILM 'Tetsuo 2: The Body Hammer' (1991) van Tsukamoto Shinya: metal horror met perverse fantasieën over technologie en verval, in Stuc, toeg. 100/150. Zie ook elders in Veto.
- ZONDAG**
- 11.00 u KONCERT 'L'apothose de Corelli', in Romaanse Poort.
  - 14.30 u KULTUURTRIP 'Ulysses' door het Franse dansgezelschap Groupe Emile Dubois, in de Singel in Antwerpen, vertrek Cultureel Centrum Leuven, toeg. 650, org. CC Leuven.
- MAANDAG**
- 20.00 u KONCERT Rob De Nijs, in Stadsschouwburg.
  - 20.15 u KONCERT De Beethoven Akademie olv Justus Frantz speelt werk van Mozart, in Aula Pieter De Smer, toeg. 250 tot 550, org. de Singel (03/216.41.20).

Psychiater-seksuoloog Demyttenaere over kunstmatige voortplanting

Ooievaars, bloemkolen en proefbuizen

Onlangs was er aan de KU Leuven een studiedag met als thema 'Voortplantingstechnologieën: impact op vrouw, man en samenleving'. De laatste maanden lokten de nieuwe evoluties in de voortplantingstechnieken veel kritiek uit: vrouwen die na hun menopauze terug moeder worden, een zwarte vrouw die een blanke baby wil en een arts die eicellen uit geaborteerde foetussen haalt. Maar ook bij de 'gewone' proefbuisbaby worden vele vragen gesteld. Veto ging één van de specialisten ter zake opzoeken, professor Koen Demyttenaere, werkzaam als psychiater-seksuoloog in het Sint-Raphaël- en in het Gasthuisbergziekenhuis waar hij in het medisch team zit van de infertiliteitskliniek.

Demyttenaere: «Vanaf de jaren tachtig is er toegang tot wat men in-vitrofertilisatie (IVF) genoemd heeft. Bij bepaalde vormen van onvruchtbaarheid kan een koppel via een medische behandeling toch nog 'eigen' kinderen krijgen. Bij in-vitrobevruchting worden, na een hormonale behandeling van de vrouw, een aantal eicellen uit haar baarmoeder gehaald. In het laboratorium voegt de arts bij die eicellen de zaadcellen van de man en hoopt dan op een bevruchting. Bij een geslaagde bevruchting worden meestal een drietal bevruchte eicellen in de baarmoeder geplaatst, omdat dit aantal de grootste kans geeft op een eenlingzwangerschap. De andere eicellen worden dan ofwel vernietigd, ofwel ingevroren voor een latere zwangerschap via IVF.»

die naamsverschuiving: men gaat nog minder ruimte laten voor twijfels en angsten.»

Veto: *Maakt de kostprijs dan niet dat minder-begoeven zich zo'n medische behandeling niet kan veroorloven?*

Demyttenaere: «De kostprijs voor het koppel zelf hangt af van centrum tot centrum. Dat kan gaan van 15.000 tot 60.000 frank. Een IVF poging kost aan de maatschappij om en bij de 150.000 frank, terugbetaald door het ziekenfonds. Daarbij is het belangrijk te weten dat de kans op succes heel laag is in vergelijking met ander medische ingrepen: bij 100 pogingen zijn er slechts 12 geboorten. Als je het aantal pogingen dan in rekening brengt komt men tot de som van ongeveer 1 miljoen per geboren kind.»

Veto: *Is het verantwoord om zo veel geld uit te geven aan het verwekken van één kind, terwijl in bijvoorbeeld Albanië en Hongarije de som die aan de totale gezondheidszorg per persoon besteed wordt wel 10 tot 100 keer kleiner is, terwijl de wereld bovendien zeker niet onderbevoelkt is en er meer ouderloze kinderen zijn dan kinderloze ouders?*

Demyttenaere: «Daar is inderdaad iets voor te zeggen. Aan de andere kant zullen een aantal demografen hierop replicheren dat er in onze maatschappij te weinig kinderen zijn en dat er een enorme vergrijzing is. Maar zo geraak je in een politiek-ekonomische discussie.»

Investeren

Veto: *Hoe zit het met de follow-up van IVF-kinderen?*

Demyttenaere: «Wat betreft IVF is er veel te weinig onderzoek, er is praktisch geen follow-up, noch van de vrouwen, noch van de kinderen. Dit maakt deel uit van het onwetenschappelijke karakter van de benadering van IVF. Het is nog altijd niet duidelijk of er geen verhoogd risico op kanker van de baarmoeder is bij vrouwen die zo'n grote hoeveelheid hormonen innemen en door de IVF vaak onderhevig zijn aan een mechanisch letsel ter hoogte van hun eierstokken.»

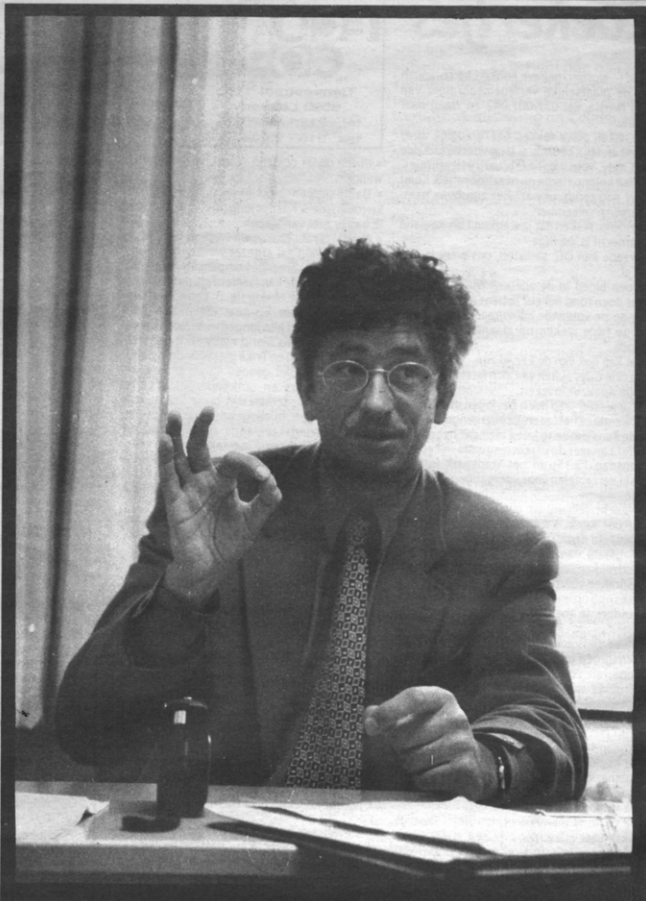
«Het is duidelijk dat het gebruik van hormonen emotioneel heel gevoelig ligt. Als er in de krant over hormonen in kalfsvlees geschreven wordt, dan daalt de verkoop van kalfsvlees de eerste weken zeer: significant. Maar ondertussen nemen de meeste vrouwen wel de pil.»

«Op het gebied van de ontwikkeling van de kinderen, is er ook nog te weinig onderzoek. Er zou dus meer over de moeder, het kind en het koppel veel meer follow-uponderzoek moeten gebeuren.»

Veto: *Komt het medisch entoesiasme rond nieuwe voortplantingstechnieken niet voort uit de idee dat men het perfecte kind zal kunnen maken?*

Demyttenaere: «Bij de ouders is er, eerst en vooral, het gevaar voor te grote verwachtingen ten aanzien van het kind. Het risico op overinvestering in het kind is heel groot, als je er zoveel hebt moeten voor doen, dan verwacht je er ook heel veel van. En dan mag het kind ook bijna niet meer ontoegankelijk. Van kinderen die het resultaat zijn van kunstmatige inseminatie is bijvoorbeeld bekend dat zij cognitief-intellectueel ietwat voor zijn op leeftijdsgenoten, maar emotioneel achter zijn.»

«Dit verschil is het gevolg van de overinvestering in (het krijgen van) het kind. Die hoge

Koen Demyttenaere: «Elke baby geboren door IVF kost aan de maatschappij gemiddeld 1 miljoen frank» (foto Frank Viaene)

verwachting ten aanzien van kinderen wordt nog aangewakkerd door de geneeskunde die inderdaad de illusie lijkt te geven dat ze perfecte kinderen zal afleveren. Want bij die nieuwe technieken zijn er overal controles met de echografie. En het is precies of dat men alleen maar recht heeft op gezonde, perfecte kinderen. Dat is een zeer gevaarlijke situatie.»

Potent

Veto: *Kan een koppel zomaar een IVF behandeling starten of worden er criteria gesteld?*

Demyttenaere: «De begeleiding van onvruchtbare koppels die een IVF willen, zou moeten beginnen met een grondige evaluatie van de kindervens. Dit is een moeilijke maar belangrijke zaak. In een gezonde kindervens zullen ook ongezonde motieven zitten en omgekeerd. Pathologisch wordt het alleen wanneer er een maksimalisatie of minimalisatie ontstaat van één motief. Is het leed waarmee het koppel kampt met de onvruchtbaarheid veroorzaakt door het feit dat men geen kind kan opvoeden of eerder door het gekrenkte gevoel zonder kind geen volledige man of vrouw te zijn?»

«De betrokkenen zouden op deze manier iustere beslissingen kunnen nemen. Een soort vrijheidsbevorderend gesprek zou dus zeker gereguleerd moeten worden. Het koppel moet uit de behandeling kunnen treden met of zonder kind. Er moet ook gewezen worden op alternatieven. Men is niet noodzakelijk ongelukkiger als men geen kinderen heeft.»

«Een andere mogelijkheid die zou moeten besproken worden is adoptie. Nu gebeurt dit nog veel te weinig, er hangt nog te veel af van de eventuele gevoeligheden van sommige artsen. Artsen gaan vaak te vlug in op de vraag van het koppel. Alternatieven bieden zou precies een toegenave van de onmacht zijn. Vele artsen willen zich altijd heel 'potent' opstellen.»

«In die zin is het ook relevant om te verwijzen naar de opleiding geneeskunde waar nog steeds weinig aandacht wordt besteed aan de relatie tussen arts en patiënt. Psycho-somatische problemen en psychologie worden vaak nog ten onrechte negatief bekeken in de medische wereld.»

Maatschappij

Veto: *Wat zijn nu de belangrijkste oorzaken van onvruchtbaarheid?*

Demyttenaere: «Eén van de belangrijkste oorzaken is dat de leeftijd van een eerste zwangerschap steeds uitgesteld wordt. Een vrouw die jonger is dan vijftientig heeft 75 procent kans om binnen het half jaar zwanger te worden. Een keer ze de veertig voorbij is dalen de kansen tot

22 procent. Dat is een heel belangrijk gegeven voor jongeren. Ze weten heel wat over contraceptie, de gewone status van de vrouw is contraceptief, maar veel te weinig over vruchtbaarheid. Dat is de prijs die we betalen voor de seksuele en professionele vrijheid van de vrouw: een verhoging van de fertiliteitsproblemen. Elke medaille heeft zijn keerzijde. Absolute vooruitgang bestaat niet.»

Veto: *Stuurt u de vrouwen dan terug naar de haard (en zo naar de bevallingskamer)?*

Demyttenaere: «Nee, helemaal niet. Maar het blijft een biologisch gegeven dat vrouwen kinderen krijgen en hun vruchtbaarheid daalt met de leeftijd. Onze maatschappelijke structuren zouden veel soepeler moeten zijn en ruimte moeten laten voor iets wat toch nog één van de meest fundamentele aspecten van het menszijn is, het krijgen van kinderen. Men moet, denk ik dringend gaan zoeken naar creatieve oplossingen.»

«Een andere faktor die invloed heeft op het uitstellen van de eerste zwangerschap is de juvenilisatie van onze cultuur waarbij 'goed' gelijk wordt gesteld met jong, aantrekkelijk en productief zijn: vroeger wilden jongeren op volwassenen lijken, nu proberen volwassenen op jongeren te blijven lijken. Zwanger worden op je zestigste en inname van hormonen na de menopauze, wat steeds meer vrouwen doen, realiseren de myte van de eeuwige en jonge moederlijkheid. En daarbij staat het slankheidsmodel dat nu zo opgedrongen wordt diametraal tegenover het vruchtbaarheidsmodel.»

«Andere factoren die een rol spelen bij de hoge onvruchtbaarheid zijn de daling van de leeftijd van het eerste seksuele contact en een verhoging van het aantal seksuele partners. Beide verhogen de kans op seksueel overdraagbare aandoeningen en de onvruchtbaarheid.»

Veto: *U spreekt vaak over het paaren de artsen, eens terner blijft de mens die zich in deze kontekst zal ontwikkelen de onbesprokene en onmondige derde. Moet een etische reflectie niet vóór de toepassing komen in plaats van de techniek achterna te hollen?*

Demyttenaere: «De etische overwegingen zijn een deelaspect van de hele discussie rond de nieuwe vruchtbaarheidstechnieken. Ik heb het over een ander aspect van de discussie: de kindervens. Ik heb ook gezegd hoe voorzichtig je daarin moet zijn. Wie zijn wij om te gaan definiëren wat gezond en ongezond is. Bovendien pleit ik voor een begeleiding om mensen de kans te geven een heldere beslissing te nemen, en die op tijd te nemen. En omdat die therapieën zo indringend zijn, ook in de intimiteit van hun lichamen, moeten zij meer dan andere patiënten begeleid en beschermd worden.»

Rekening

Veto: *Maar ondertussen is deze klassieke techniek toch al verder ontwikkeld?*

Demyttenaere: «Er zijn allerlei varianten op deze techniek ontstaan omdat men vooral klem zat als de onvruchtbaarheid van mannelijke kant kwam. De laatste techniek is nu dat men een zaadcel injecteert in een eicel. Op deze manier wordt de bevruchting helemaal door artsen verwekt, het summum van de wetenschap.»

«Het is merkwaardig hoe met de termen gevoeld wordt. De naam 'in-vitrofertilisatie' kwam er omdat het woord proefbuisbaby-behandeling niet goed overkomt. De term is te emotioneel en ruikt te veel naar science-fiction. Om die reden is ook de term 'kunstmatige bevruchting' niet meer in trek. Nog een andere naam die gebruikt wordt voor IVF is geassisteerde voortplanting. Nu spreekt men pas van geassisteerde fertilisatie als men de zaadcel 'helpt' bij het doorprikken van de eicelwand. Daartegenover staat dan de 'gewone' fertilisatie. Maar op emotioneel vlak blijft het voor het koppel in hun eigen leven even ingrijpend als vijf of tien jaar geleden. Dat is het gevaar van

